BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

«A világ legjobb sámfája»
Földváry Imre férfidivat és fehérnemü raktárában
Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 11. és VIII., Kerepesi-ut 9.
Párja frt 1·50

Férfi ingek, Jäger-áruk, vadász és sport czikkek, keztyük és nyakkendők dús választékban kaphatók. — Árjegyzék. 8487

Dinamogépgyár és vegyitermékek gyára, fémgalvanizálás és galvanoplasztikához szükséges kellékek gyára
Pfanhauser Vilmos gyári raktára.
Képviselője: BAIER LIPÓT, Rökk Szilárd-utcza 10. Telefon. 8444

CLICHÉKET készit a legfinomabb kivitelben WOTTITZ MANFRED Budapest, Király-utcza 30. — Telefon 18—99. 8684

HOHENBERG FERENCZ
VI., Nagymező-utcza 46. — Telefon 15—70.
Egyenruházati czikkek és felszerelések, mindennemü arany- és ezüst-zsinor, paszomány, butorpaszomány és kézimunka hímzésekhez rojt, bojt, zsinor stb. gyára.
Temetkezési intézetek teljes berendezése.

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐDE ÉS GÉPGYÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.
Ajánlanak mindennemü **vas-, aczél- és fémöntvényeket** épitkezési és gépészeti czélokra, **vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló- és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére.**
A helyi viszonyok szerint szerkesztett
turbinákat, őrlőhengereket, kérengöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket.
Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. **Alapcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállitó kocsikat.**
Álló vagy fekvő **gáz- és petroleum motorokat,** egy vagy két hengerrel és mindennemü **zuzógépeket.**
Mechwart-féle **forgó gőz- és petroleumekéket. Világitáshoz** vagy **gépek hajtásához** szükséges **villamosságot** bármely távolságra elvezető **dynamogépeket.**
512 8192
Városi irodánk: Kossuth Lajos-utcza 18. szám.

1900. párisi nemzetközi kiállitás jury tag.
Alakult 1856. KÜHNE E. Alakult 1856.
gazdasági gépgyára MOSONBAN.
Ajánlja a jelenlegi idényre:
Rostáit, magtárszelelőit és konkolyválasztókat. — Uj! «Diadal» rosta és Kayser-féle centrifugalis gabonaosztályozó. 8790
Hirneves sorvetőit: „HUNGÁRIA DRILL" meritő rendszer, „MOSONI DRILL" toló-vető rendszer, „JUBILEUM DRILL" kis gazdának.
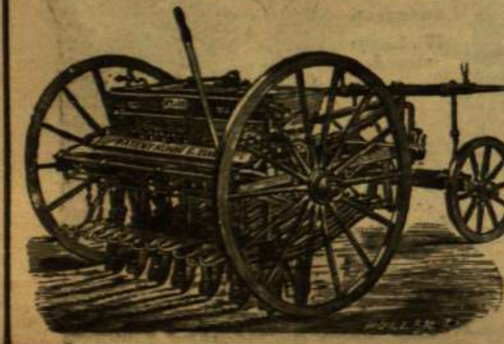
Legjobb Sack-rendszerü ekéit, egyes, kettős és hármas ekéit, a hires és rendkivül kedvelt **Laacke** féle **boronáit, rétre és szántóföldre és hengereit.**
A szüreti idényre: borsajtóit különböző nagyságban és szőlőzuzóit legjobb minőségben.
Főraktár: BUDAPEST, VI., Váczi-körut 57/a.

IDEAL-HAJFESTŐ
1 ÜVEG 2 KOR. 40 FILL
RUZSITS ISTVÁN GYÓGYSZERÉSZ ARAD.
Teljesen ártalmatlan a haj legszebb fekete színt nyer egyszeri használat után, mely három hóig tart, le nem mosható s nem piszkít.

KIVÁLÓ ERŐSITŐ-SZER.
Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.
SOMATOSE
husból készült és ennek tápanyagát tartalmazó izetlen, könnyen oldódó Albumose készitmény a legkiválóbb
erősitő-szer
gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegeknek, betegágyasoknak, angol kórban szenvedő gyermekeknek, üdülőknek, nemkülönben
Vas-Somatose
alakjában a
sápkórosoknak
lesz ajánlva az orvosok által.
Vas-Somatose nem egyéb 2% szerves összetételü vasat, a milyen alakban a vas az emberi testben van jelen, tartalmazó Somatose.
Somatose rendkivül gerjeszti az étvágyat.
Raktáron van az összes gyógyszertárakban és gyógyanyagkereskedésekben

A ki **Epilepsiában** (eskór-, görcsök- és más ideges állapotokban) szenved, kérjen arról szóló füzeteket. Kivánatra ingyen és bérmentve megküldi a *Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*

CRÊME DE FANCHON a 3 sziv védjegygyel
Rögtön finomitó és szépitő arckrém. Legjobb a világon! Ártalmatlan! Zsirtalan!
Kis tégely 1 K. Nagy tégely 2 K. Főraktár: „URSITS" gyógyszertár, Budapest, Rákóczy-tér 11. Vidékre 20 fillér többlet beküldése után franko.
8686

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE 6959
Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

ESZMÉNYI KEBEL

érhető el a **Pilules orientales** által, Ratié gyógyszertárából Párisban, Passage Verdeau 5, az egyedüli szer, mely két hónap alatt és a nélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi **kebel fejlődését,** valamint a kebel **idomainak szilárdságát** biztositja. Egy üvegese ára használati utasitással együtt 3 forint. Raktár: Török József, Budapest, Király-utcza 12. sz. 8442

GERMANDRÉE
porhanyós állapotban és tablettákban.
Francia szabadalom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diszkret. A **Germandrée** az arczbőrnek egészséges és üde szint ad.
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, Paris.
Kapható Török József gyógyszertárában Budapesten

Angol sportjátékok,

valamint **saját készitményü tornaeszközök, függőágyak,** mindennemü **hálók, zsákok, ponyvák, zsinegek** és **gazdasági kötélàruk** legujabb árjegyzékét kivánatra bérmentve küldi:
SEFFER ANTAL 8713
Budapesten, IV., Károly-u. 1., boltsz. 12.

Hölgyeknek nélkülözhetetlen. A női szépség elérésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb és legbiztosabb a Csodás gyors hatásu.
MARGIT-CRÊME,
mely vegytiszta és teljesen ártalmatlan. Ezen világhirü arczkenőcs pár nap alatt eltávolit szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat, redőket, himlőhelyeket és az arczot fehérré, simává és üdévé varázsolja. Sem higanyt, sem ólmot, sem más ártalmas anyagot nem tartalmaz. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., **Margit hölgypor** 1 kor. 20 fill., **Margit szappan** 70 fill., **Margit fogpép** (Zahnpasta) 1 kor., **Margit arczviz** 1 kor. Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készitő: 8706
FÖLDES KELEMEN gyógysz. Arad.
Kapható minden gyógyszertárban. Főraktárak Budapesten: Török József és Dr. Egger Leó «Nádor» gyógysz.
Törv. védve. Legjobb szépitőszer.

CHINA-BOR SERRAVALLO, VASSAL
gyengék, vérszegények és lábbadozók számára.
Kitünő iz.
Legjobban ajánlva és alkalmazva a következő tanárok által: dr. Braun, Drasche, Krafft-Ebing, Monti, Mosetig Neusser, Schauta, Weinlechner stb. 1000-nél több elismerőlevél. **Arak: ½ literes üveg frt 1.20, 1 literes üveg frt 2.20. Kapható minden gyógyszertárban.** 8542
Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

A cs. és kir. szabad. pneumatikus KELETI-féle gummi sérvkötő rugó nélkül, automatikusan mozgatható pelottával, minden *sérvben szenvedőnek* okvetlen *megkönnyebülést* hoz! Az árak igen jutányosak. Kicserélés meg van engedve. *Illusztrált árjegyzékeket* mindennemü párizsi gummi-különlegességekről is, a legnagyobb diszkréczió mellett küld szét a gyár:
KELETI J. Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.

Nemi bajoknak elkülönitett osztályok.
Sok évi tapasztalatunk igazolja, hogy
Dr. Palócz v. kórházi orvos, k. egészségtani tanár
gyógymódjával
Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.
még idült (krónikus) betegségekben szenvedők is **biztos gyógyulást** érnek el. Tiz (10) nagy gyógyterem. Gyógykezelés egész napon át. Levélre kimeritő válasz. **Rendelés: d. e. 10—12-ig és d. u. 3—5-ig.** Ugyanott kapható és megrendelhető **«Népszerü orvosi tanácsadó»** II. kiadás. Irta: **Dr. Palócz.** Ára 3 korona.
Ideg-, gyomor-, és női bajok. Reuma, köszvény, hurut.
Vértisztitó- és soványitó-kúrák. 8719

Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest, IV. Egyetem-utcza 4.)

39. SZÁM. 1900. BUDAPEST, SZEPTEMBER 30. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt: egész évre 24 korona, félévre — 12 korona. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 16 korona, félévre — 8 korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával): egész évre 10 korona, félévre — 5 korona. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A PERZSA SAH BUDAPESTEN.

Ki gondolta volna csak negyven-ötven évvel is ezelőtt, hogy az akkor még sok tekintetben kisszerü Buda és Pest mint egy varázsütésre, olyan nevezetes főváros legyen, melyet rövid időközben egymásután látogassanak meg idegen országok uralkodói is: a török szultán, a német császár, a román és szerb király, a siami király és az ősrégi Perzsiának két hatalmas uralkodója.

E napokban Muzaffer-Eddin perzsa sahot fogadta fővárosunk vendégül, a ki a ragyogó Páris után is kivánta látni Budapestet s valójában talált itt annyi nézni valót, annyi nevezetes dolgot, a melyek képesek voltak figyelmét lekötni, sőt az oly sokat utazott, látott fejedelmet arra inditani, hogy konstantinápolyi útjából visszatérve, még itt töltsön pár napot.

A sah látogatása annál inkább érdekelhetett bennünket, mert mondhatni vérszerinti rokonunk, a mennyiben az uralkodó család török eredetű; országával Perzsiával pedig, kétségtelenül, századokig közeli érintkezésben lehettek őseink. Számos szavunk perzsából származik, így többek közt az «Isten», «ármány», «ördög», «ezer», stb. Hogy pedig a magyar ruhában s népies ornamentikánkban is sok perzsa elem van, valamint őseink fegyverzete részben perzsa eredetű volt, — azt az összehasonlítások eléggé bizonyítják.

S ezekről van tudomása a sahnak is, a ki e tárgyról több izben beszélgetett Vámbéryvel, kitünő tudósunkkal.

A sah nem pusztán szórakozásból, kedvtelésből utazik, hanem tanúlmányozás czéljából is és megfigyel mindent, a mit birodalma javára lehetne fordítani. S ha ittléte alatt több olyan közintézetet meg nem látogatott, a melyeket programmjába fölvett volt, az csak kimerültségének s gyöngélkedő állapotának tulajdonítható. Azon látogatások is, a melyeket megtett, többször láthatólag nehezére voltak.

Szembetűnő is volt a sah jóindulatú, igazi

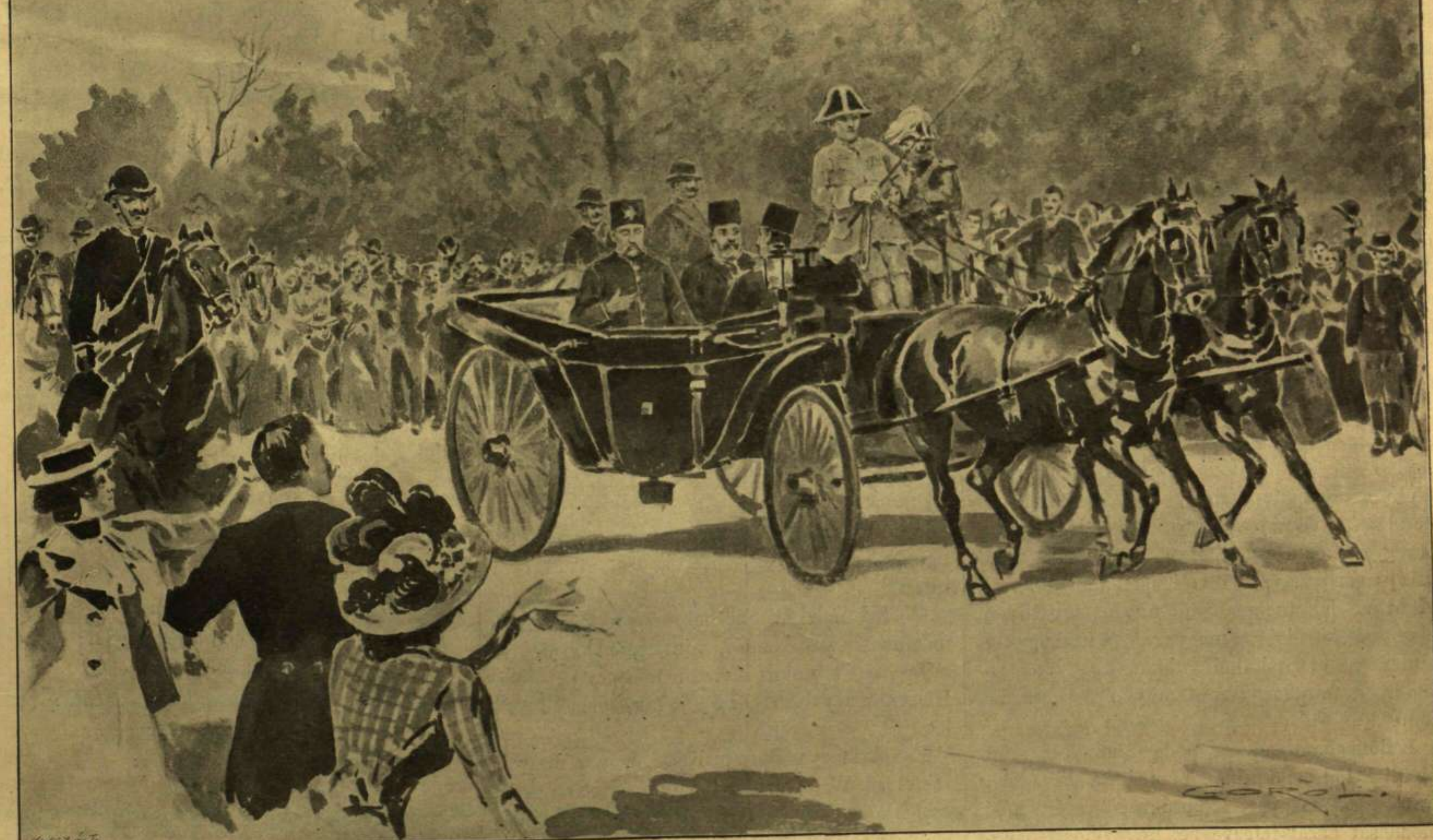

Goró Lajos rajza.

A PERZSA SAH BUDAPESTEN. — A SAH KOCSIZÁSA A LÓVERSENYRE.

A PERZSA SAH BUDAPESTEN. — A SAH SÉTA-KOCSIZÁSRA INDUL.

Weinwurm fényképe.

keleties arczán, valamint egész testtartásán a bágyadtság, fáradtság: a mi oly hosszas utazás, annyi ünnepeltetés után, a miben mindenütt része volt, valóban nem volna csoda, ha vesebaja nem bántaná is. Hiszen még kiséretén is — mely nagyobbára erőteljes és feltűnően szép férfiakból állott, — meglátszott már a kimerültség, a pihenés után való vágy.

A sah már a magyarok iránti rokonszenvvel telt szívvel érkezett hozzánk, mert atyja, Naszr-Eddin, — ki tudvalevőleg nehány éve szintén megfordúlt nálunk, — útazásairól írt könyvében melegen, nagy rokonszenvvel, dicsérettel emlékezik meg a magyarokról s azoknak ragyogó fővárosáról.

S Muzaffer-Eddinnek rólunk táplált kedvező véleménye, irántunk már előre érzett rokonszenve nem változott meg, sőt növekedett, a mint közénk jött s bennünket megismert.

Több ízben említette ezt környezete előtt, többször mondta Vámbérynek is, a kitől behatóan kérdezősködött a magyar viszonyok felől; s örömének adott kifejezést, hogy a szintén keleti származású és nem nagy számú magyar nép immár minden tekintetben megállja helyét a nagy, művelt nyugoti nemzetek sorában.

Ha erről beszélt, kiderűlt rendesen oly szomorú arcza; tán arra is gondolt ilyenkor, hogy egykor még az ő népe is fel fog emelkedni mostani elmaradt állapotából s újra feltűnhet még Perzsia fényes napja, mely az őshajdankorban beragyogta az egész világot s a műveltség áldásait sugározta szét távoli tartományokba is. Miért ne lehetne ez majd megint úgy, hiszen lám, a keletről jött magyar nép is, hogy feltámadt a tetszhalálból, állama hogy megerősödött s minden téren milyen virágzásnak indúlt!

Különösen meglepte pedig Budapest rendkívüli fejlődése. S midőn Vámbéry a századokig tartó török-magyar háborúkról beszélt neki, előadását azzal fejezve be, hogy most már jó barát a két nemzet, a magyarok pedig a szörnyű pusztúlást kiheverték, — a sah mosolyogva mutatott ki a Hungária-szálló ablakán s így szólt:

— Látom; íme itt alattunk, bizonyítja ezt a magyarok fényes fővárosa.

A magyarok származása, története iránt élénken érdeklődött s ezek felől is sokszor beszélgetett a magyar tudóssal. Kérdezte többek közt, hogy rokonok-e a magyarok a perzsákkal?

Mire Vámbéry azt felelte, hogy a «perzsákkal ugyan nem, de felségeddel igen, mert a magyarok török rokonok, felséged pedig a szintén török Kadzsar-családból származik.»

Erre a sah mosolyogva jegyzé meg:

— Kadzsar — Madzsar! (A gy-t ugyanis nem tudja sem a perzsa, sem a török kimondani s a magyart madzsarnak ejti.)

Beszélgetett aztán arról is, hogy a perzsák jó lovasok s a mint látja, e tekintetben a magyarok is nagyon kitűnnek. Különösen tetszettek neki a lovas rendőrök.

Nagyon megtanúlta az «éljen» szót is, a mi nem csoda, mert ugyancsak sokat hallotta.

Kérdezte, hogy mit jelent ez? Mire megmagyarázta neki Vámbéry, hogy ez nem egyéb, mintha perzsául ezt mondanók: «Zinde bad», vagyis élő legyen.

S ez rendkívűl tetszett a sahnak.

Hogy különben milyen jól érezte magát a «királyok királya» Magyarországon s mennyire megszerette a magyarokat, kitünik abból is, a mivel egyebek közt Vámbéryt megbízta. Azt mondta ugyanis egy beszélgetés alkalmával neki:

— Ird meg Wagnernek, de rögtön, hogy megint úgy szeretem őt, mint azelőtt, s mihelyt haza érek, mindjárt be is bizonyítom ezt neki. Hiszen magyar ember ő s jónak, igaznak kell lennie.

Ennek magyarázata pedig az, hogy a magyar születésű Wagner, ki mint honvédtiszt perzsa szolgálatba lépett, ott tábornoki rangra emelkedve, a sah egyik legkedveltebb emberévé lett, de a legutóbbi időkben holmi irigyek áskálódásai folytán némileg elhidegült iránta a sah; és most, mikor pár napig magyarok közt volt, megint régi meleg szeretetében kivánja részesíteni.

Igen tetszett a sahnak az is, hogy valahányszor szállásán az ablakhoz lépett, folyton nagy, érdeklődő közönséget látott ottan körűl csoportosúlni; ha pedig kikocsizott, akkor is az egész útvonal el volt lepve nagyszámú éljenző néptől, a mit az iránta érzett rokonszenvnek tulajdonított.

Tapasztalatait, élményeit mindig pontosan följegyeztette; mikor Vámbéryvel beszélgetett is, mindig ott volt iródiákja s felirta a társalgás tartalmát. Erre a sah maga figyelmeztette a tudóst, mondván, hogy ezt azért rendelte el, mert útazásáról ő is könyvet fog írni, miként ezt atyja tette.

S hogy ebben a könyvben nagy elismeréssel és szeretettel fog a magyarokról megemlékezni, arról biztosak lehetünk.

CASTAGNAVIZZA.

Fenn a kolostor vén, mohos falánál,
Kálvárja-kép alatt, egy cziprus árnyán,
Magamban elmerengek, széttekintvén.
A déli ég — dúsabb mint a miénk, —
Mosolygva szórja aranyát özönnel
A völgybe szét, a mely alant terűl
És a tavasznak zsendülő mezében
A nyájas égre visszamosolyog.

S mind e sugár-özönből, mely köröttem
Áradva játszik völgyön és hegyen;
Az ég s a föld mosolyja derűjéből,
A melyben új életnek hangja zendül:
Mindebből nem jut egyetlen sugár
Itt a tetőn, a vén falak közé:
Élők és holtak temetőjibe.
Alant a sírbolt komor üregében
Pihennek sort elvesztett koronák,
Fényökkel egykor a világra szólók,
Porladva most, temetve mindörökre,

Reménye nélkül a feltámadásnak.
Fönt meg, a klastrom bús czelláiban,
Boltíveinek örök árnya közt,
Szótlan bolyongnak a szegény barátok,
Világot megtagadva, elszakadtan
Mindentől, a mi fény, öröm, mosoly:
Éltök virágát itten eltemetve,
Csak másvilági nyiltaért könyörgnek.

Oh életünk sugárzó napjai,
Mint e mai, nem olyak vagytok-é?
Az élet mintha fénybe fojtana
S egész lelkünk mosolyba nyílanék . . .
De benn, hol éltünk vesztett koronája
S szivünk hervadt virága rejtezik,
Temetve jól, feltámadatlanúl
Mind e világ szerint: — oda sugár
Nem férkezik, onnan nem jő mosoly!

Görz, 1900 április 2. *Beöthy Zsolt.*

AMADE LÁSZLÓ.

Nagy Amadék fészke, híres bání porta!
Idő megrugdosta, rútúl megcsufolta.
Omlik az udvarház, kivül-belül hiba.
Rozzant az istálló, pókos a paripa.
A vén diófa is kidől lassan, nyilván
Jó éjszakát kiván.

Hej, Amade László, császár deli tisztje,
Rútúl bánt az idő kegyelmeddel szinte!
Rókatorkos mente — kihullott a szőre,
Kordován csizmának fölrepedt a bőre.
A penna megreszket megaszott kezében,
Ám tűz ég szemében.

«Öcsém, Tádé — írja — jól értse kegyelmed.
Lelkemmel sejdítem a nagy veszedelmet.
Ám elhigyje nekem! Nem jó szelek fújnak.
Jaj, hogy nem bírja már vén lábam az útat.
Nemes megye széke, Pozsony nekem messzi,
A gyűlésbe menni.

Mi villog ott? Kard ám, mit forgat az ellen.
Czudar burkus készül királyasszony ellen.
Édes öcsém, Tádé — eblelke! — gyalázat,
Ha szégyenbe hagyja az Amade-házat!
Kályha mögé búvik a nemzetnek alja,
Ha a vihart hallja.

Ki tudja? Hej, hogyha én ma jobban lennék,
Egy éltem-halálom, magam is elmennék.
Kócsagom elől járt hajdanta kényesen,
Öltöznék csatára úrimód', fényesen,
Nyargalnék az élén kardosan, délczegen,
Bátran és szivesen!»

Gömbölyű betüit a míg gonddal írja,
Szinte-szinte hiszi, hogy a kardot bírja.
. . . Szép az őszi este, tejútas, csillagos,
De gonosz az éjjel, hűvös és harmatos.
Jó Amade László hánykódik az ágyon,
Csak nem jő rá álom.

Nagysoká' megvirrad. — Nincs köszönet benne,
Mintha összetörve volna egész teste.
Hamuvá hamvadott a tegnapi lélek,
Délig nyomja szótlan az öreg karszéket.
Mégis az asztalig csak elbiczeg délbe'
És tollat vesz kézbe.

Irja: «Ő nagysága, Grassalkovich grófnak,
Kamara-praesesnek, kegyes pártfogómnak.
. . . Akartam menni a felség szine elé.
Mi haszna? Az Isten egyébként végezé.
Nem bírok járni, csak kerekes talyigán,
Nem büszke paripán.

Szégyent is vallanék. Térdet ha hajtanék,
Magamtól fölkelni erőm se voln' elég.
De hisz' — vén Amadét már senki se bánja —
Vagyon a felségnek sok jó daliája,
Sok kulcsos vitéze, derék főispánja,
Sok titkos tanácsa.

Hej, ha elmehetnék az életem árán!
De gyötör csúz, köszvény, istennyila, sátán.
Méltóságtok válla a haza oszlopa,
Jól megtámogassák, ne hagyják el soha!
Úgy veri, úgy áldja a hatalmas Isten,
Úgy ott fönn, úgy itt lenn.»

Vége. — Ő már nem néz előre, csak hátra.
Múlt mezejét lelke még egyszer bejárja.
. . . Aranyalmás, bájos Itália földjén
Vérbe, sárba gázolt, dühös ellent ölvén . . .
Szép Gazola grófnő ott mosolygott rája —
Édes tündérlányka!

Csengő boros kehely, csilingelő nóta . . .
Mosolyog az öreg: sok elmúlt azóta!
. . . Szép az ősz. Bikanyál száll a levegőben.
Szinte mosolyog a vén nap lemenőben.
Est van. «Gyertyát ide—mond az öreg— hamar!»
Ő még írni akar.

«Ocsémuram, Tádé! Hallom, vígan vannak,
Lent az aranykertben nagy lakzikat csapnak.
Mulassák magukat! Vígan éltem én is,
De ha tenni kellett, első voltam mégis —
Nemzetsége ágát koronásra hajtsa,
Mint édes olajfa!

Csupán egy szándékát fejcsóválva hallom.
Azt a két pej csikót eladja, — rosszallom.
Ócsémuram, értse! Amade-faj ló az,
Bősz széllang-nemzette, vihargyors futó az.
Kit Virgilius ír, nem jobb az a táltos —
Széllel versenyt szálldos!

Bizony nyereg alá, hadi lónak termett.
S most a vihar napján adja el kegyelmed?
Meg akartam venni, harczba velük menni —
Hagyján! annak vége, abból nem lesz semmi!
Arany sarkantyúmat vethetem sarokba,
Emészsze a rozsda!

Kényes csikóimhoz tartom ám a jussom'.
Megveszem mégis, hogy más kézre ne jusson.
Amade-mének ez oktalan állatok,
Legalább koporsóm' vigyék ki majd azok,
Tollbokrétás fővel, fekete csábrágba' —
Érzem, nemsokára!»

Vértesy Jenő.

ROHODI GYURKA.

Egy régi huszár viselt dolgai.

Irta **Szívos Béla.** (Vége.)

Ha erre kerűlt a sor, úgy az ötödik-hatodik itcze bornál, végig húzogatta a bajuszát, megpendítette a sarkantyúját s mintha egy kicsit el is mosolyodott volna, aztán elkezdte:

— Sohase jártam úgy meg, hallják kendtek, mint Alszáczia tartományában egy csiszlikkel. Ott feküdt akkor az ezredünk vagy hat hétig s én meg Bézi egy öreg csizmadiához voltunk beszállásolva. A majiszter kedvünkben járt, — mert hát tudta is, hogy a huszárral nem jó tréfálni s többek közt mindig ide adta a borotváját, ha kellett. Sohase járt a képemen olyan borotva; nem hiszem, hogy a franczia császárnak különb lett volna. Meg is mondtam Bézinek, hogy ha tovább masirozunk, ezt a borotvát itt nem hagyjuk, kár volna ez ennek a vén csámpás franciának.

— Magam is azt gondoltam, — hagyta rá Bézi pajtás, — ne félj, majd lesz nekem rá gondom, ha odébb megyünk. Kinéztem már, hol tartja a cseszkó.

Ebben aztán megnyúgodva, szépen meg voltunk az öreg gazdával, a ki olyan szivesen járt körűltünk mindig, hogy utóbb már szinte azt gondoltam, tán mégse kellene a borotváját elvinni; de aztán csak arra tértem, hogy huszár képére való ez a gyöngy szerszám, nem paraszt ábrázatjára kalapácsolta azt a kovácsa. Vegyen a csizmadia másikat magának, jó lesz neki másforma is.

A legfurcsább azonban az volt a dologban, hogy mikor úgy el-el beszélgettünk Bézivel, az öreg oda húzódott közel hozzánk, ránk meresztette a szemét s csak úgy nyelte a szót, mintha legjobban értené. Olykor-olykor elmosolyodott, néha meg a szája széle is megrándúlt, mintha meg akarna szólalni.

Mondta is egyszer Bézi:

— Nézzed csak pajtás, hogy hallgatja a szót ez a vén csirizrágó, mintha értené.

Magam is rászólottam az öregre:

— Tán tud kend magyarúl, apám?

De csak a fejét rázta s hamarjában elsomfordált.

Mikor aztán kiadták a parancsolatot, hogy másnap odébb masirozunk, oda szólok Bézinek:

— Eltetted már a borotvát, pajtás?

Azt mondja Bézi:

— Kerestem, de nem lelem. Nincs a helyén.

Erre megszólal a csizmadia tiszta magyarul:

— Nem is lelitek azt meg fiaim, mert eltettem az orrotok elől!

Mikor a golyó kivágta alólam a jó fakó lovamat, akkor sem káromkodtam nagyobbat.

— Erre-arra, hát tud kend magyarúl?

— Hogyne tudnék fiaim, hiszen debreczeni születésű ember volnék én.

— Hát akkor miért tagadta kend, s hogy tudta megállani hat teljes hétig, hogy ne beszéljen?

— Oka-foka van mindennek, fiaim, — felelt a csizmadia. — Bizony nehezemre esett nekem, hogy ki nem beszélgethettem magamat veletek, de hát sokat okúltam. Tudjátok, sok katona volt már nálam kvártélyon s egy se ment úgy el, hogy valamit el ne vitt volna. Azért titkolom hát, hogy tudok magyarúl, ha magyar katonákat kvártélyoznak hozzám, mert így bátran beszélnek előttem s megtudom: mire akarnak gazt vetni. Így jártatok ti is. Hallgattam ugyan hat hétig, de a borotvám megmaradt. Majd lophattok borotvát másutt is.

S ezzel nagyot kaczagott. Azután elmondta, hogy mint vándorló legény vetődött valamikor ide, azután elvette a mestere leányát s itt maradt.

— No hallja kend, — mondtam aztán neki — még így jártomban-keltemben meg nem jártam sem én, sem Bézi. Hanem hát legalább magyar ember szedett rá bennünket.

Szivesen elbúcsúztunk aztán az öregtől s embersége sen jól is tartott bennünket utoljára, de azért azt a borotvát máig is sajnálom.

*

Elbeszélte még Gyurka azt is, mikor hat franczia tisztet lekaszabolt.

A bizony úgy esett, hogy egy éjszaka Gyurka őrszemnek volt kirendelve Bézi pajtásával egy erdőszélhez, a melyen túl a franczia tábor feküdt. Nem nagyon messze valami kis erdei korcsma féle volt, a honnan hébe-hóba vidám dalolás hangját hozta el a szél a két huszár fülébe.

— Francziák isznak ott pajtás, — szólalt meg Bézi, — nem ártana egy kicsit széjjel nézni köztük; csak fegyverszünet ne volna.

Gyurka felnézett a csillagos égre.

— Éjfélig tart a fegyverszünet, de még az soká lesz. Hanem hátha késik a csillag ebben a tartományban? Eredj, nézz széjjel mégis arra felé, nagyon vígan vannak a francziák, még meg talál nekik ártani.

Bézi leszállott a lováról, tövist dugott a sarkantyúja taréja mellé s csendesen elment a lárma irányában.

Egy darab idő mulva vissza került.

— Jó világ van ott Gyurka pajtás. Benéztem az ablakon. Hat franczia tiszt eszik-iszik egy

LAJOS AMADEUS ABRUZZÓI HERCZEG.

asztalnál, a kardja mindnek oda van támogatva csomóban, a sarokba. Csak úgy ragyog mindeniken az arany láncz, meg gyűrű. Mást nem látok ott a korcsmároson, meg két-három katlantámogatón kivül. Köszönni kék nekik egy jó estét. Holnap úgy is megszólal már megint az ágyú s ki keresi akkor azt az egynehány oltott lábút! . . .

Gyurka leszállott a lováról, odakötötte egy fához, a hüvelyt is leoldta, csak épen a meztelen kardot fogta a kezébe.

— Jól beszélsz pajtás, kösd meg a lovad te is, aztán gyere. Majd te állj oda a sarokba a kardok elébe, én meg elbánok a mosziókkel.

A két huszár csendesen oda lopózott a korcsmához. Megint benéztek az ablakon s minden úgy volt, a hogy az elébb.

— Gyer! — intett Gyurka Bézinek s belépett a korcsma ajtaján.

A korcsmáros épen akkor vitt volna be egy csomó üveget, de Gyurka hirtelen felbuktatta azután berúgta az ajtót s már a másik perczben a tisztek közé csapott, mint a villámlás. Bézi a kardok elébe ugrott s egy pár szempillantás mulva már mind az asztal alatt hevertek a czifra tisztek.

A hadi zsákmányt aztán össze szedték s a Gyurka csákója félig lett órával, lánczczal, gyűrüvel, arany, ezüst pénzzel.

*

Volt a Gyurka képén a sok sebhely közt egy különösen mély, a melyről meglátszott, hogy nem kard ejtette, se nem golyó ütötte. De annak az eredetéről sehogy sem szeretett beszélni; ha kérdezték, ilyenkor mindig elkomorodott s nem is mondta volna el soha, ha meg nem tudja, hogy Bézi, meg Váczi hajdan már úgy is beszéltek róla. Így aztán mégis csak elmondta egyszer:

— Bizony, hallják kendtek, ezzel a sebbel nagy csúfság ért. Nem férfi vágta, hanem lány s a mit még jobban röstellek: visszavágtam, de hát nagyon hamar dolog volt s nem tehetek róla.

— Úgy volt biz az, hogy csata után szabad rablást engedtek egy franczia városban. A gyalogság javában fosztogatott, mikor mi oda érkeztünk s azt tudtam, hogy már mindent elkapkodtak a pocsolyakerülők. Szemembe tűnik azonban egy szép, magas kerítéses ház; a bakkancsosok ugyancsak döngették a kapuját, mert be volt zárva.

— Félre, kölyökcsizmások, — mondom, — inkább fogjátok meg a lovam száját, mindjárt megnézem én, hogy mi van odabenn. Azzal felállottam a nyeregben s beugrottam a kapu tetején.

— Még a lábom sem érte a földet, mikor hirtelen ott termett egy gyönyörű nagy erős franczia leány s úgy a képembe vágott egy fejszével, hogy szemem-szám is tele lett vérrel. De még a gondolkozásom is meghibbant, mert a mit máskülönben meg nem tettem volna, abban a szempillantásban visszavágtam s bizony a csapás lehordta a szép nagy lány balvállát avval a gyönyörű karjával együtt. Holtig restellem, hallják kendtek, hogy fejércseléd vére érte a fegyveremet, de mondom, nagyon hirtelen esett, róla nem tehetek.

*

A későbbi dolgai felől keveset lehetett Gyurkából kivenni, csak annyi bizonyos, hogy mikor a káplárját levágta s másodszor megszökött, egymásután szolgált a fél Európa seregében. Mint szép, derék katonán, kitűnő lovason mindenütt kaptak rajta, de hát itt is, ott is, előbbutóbb rosz fát tett a tűzre, azután szökött át a másik potentáthoz; harczolt még Afrikában is, mig végre a spanyolokhoz került.

Hanem itt aztán megjárta, mert valami nagyobb galiba miatt gályára itélték s elvitték Gibraltárba. Ott akasztófát sütöttek a vállára, összelánczolták egy rablóval s így húzta két esztendeig a gályát.

De hát nem azért hívták Rohodi Gyurkának, hogy egykönnyen lemondott volna a világról. Nem biz ő.

Egyszer sikerült nekik a lánczot valami éles kővel lereszelni, az őröket leverték s megszöktek.

Gyurka aztán megindúlt Magyarország felé. Holmi mappákat nem ismert ugyan, de annál jobban tudta a csillagok járását, s az után igazodott. Nappalra befeküdt erdőbe, árokba, bozótba, éjjel pedig jött, a hogy a csillag mutatta. Egy egy jó lélek mindig akadt, a ki adott neki enni, de ha nem akadt is, azt se bánta. A ki nem adta, attól elvette. Egyszer-kétszer üldözőbe vették, még lövöldöztek is utána, de azért egy pár hónapi bolyongás után mégis szerencsésen hazavergődött.

S épen kapóra jött.

Mert a tengericsőszre kiderült, hogy maga még többet ellop, mint a mit megőriz. Elcsapták hát s Gyurka vitézt nyomban a helyébe állították: hadd legyen annyi viszontagság után egy kis biztos hivatala.

Így őrizgette aztán sok esztendeig a szoboszlai tengeriföldeket s habár nem lehetett mondani, hogy ő is ne követte volna eme régi mondást: «Ki mit őriz, abból él» — de legalább a tengeri legfélelmesebb ellenségeit: a juhászokat csakugyan rendben tartotta, azután meg Gyurka bácsinak mégis csak többet el lehetett nézni, mint más közönséges varjúkergetőnek.

*

Jó Gyurka vitézt nem birta soha legyőzni sem franczia, sem burkus, sem egyéb ellenség; kifogott a gályán, ürgén, varjún, juhászon is, hanem aztán jött egy mindezeknél veszedelmesebb ellenség: a halál. Ez már Gyurkát is meggyőzte. Egy hajnalban ott találták a tengeri szélén halva.

Valamennyi juhász mind ott volt a temetésén, Bálint György uram, az öreg kántor meg rettenetes czifra búcsúztatót mondott felette, a mely így végződött:

Rohodi György, ki meghala,
Hajdan híres vitéz vala.
Sok országokat bejára:
Sehol sem akadt párjára
S akármerre hadakozott,
Magyarra szégyent nem hozott.

Bajvívásban volt félelmes,
Egyéb tettiben élelmes,
Ha sor került viadalra,
Jutott mindég diadalra
És rettenetes fegyvere
Sok francz testén léket vere.

Oroszlánnal is szembe szállt,
Senki elől nem reterált.
De emberére nem talált:
Kivévén a kaszás halált.
Hogy ezzel most bajra szálla:
Vesztett; s leesett az álla.

De részben mégis nyertes lett,
Ámbátor meggyőzettetett,
Mert éltében csak «Gyurka» volt
És ime lám, a hogy megholt,
Juta jámbor tisztességre:
«György» leve a neve végre.

AZ ABRUZZÓI HERCZEG UTAZÁSAIBÓL. — Az Illés-hegy megmászása Alaszkában.

AZ ABRUZZÓI HERCZEG SARKVIDÉKI UTAZÁSAI.

Lajos Amadeus, a savoyai királyi családból származó abruzzói herczeg, több mint egy évi utazás után e napokban viszaérkezett az éjszaki sarkvidékről. Külön e czélra épült hajóján utazott s oly szerencsével, hogy valamivel még feljebb is jutott, mint a nagy norvég utazó, Nansen, s így jelenleg ez a herczeg az, a ki a földgömbnek legmagasabban fekvő pontját látta, alig pár száz kilométer távolságra a sarkponttól. Állítólag eljuthatott volna egészen a sarkpontig is, ha hajója útközben meg nem sérül s ha e miatt nem kénytelen visszatérni.

Lajos Amadeus abruzzói herczeg Viktor Emanuelnek, az első olasz királynak unokája s a mostani uralkodónak unokatestvére. Atyja Amadeus aostai herczeg (1845—1890), Viktor Emanuel harmadik fia volt, ki rövid ideig (1870 decz. 4-től 1873 február 11-ig) a spanyol királyi trónon ült. Ez a fia is Madridban született 1873 január 29-én, de a trónról lemondott atyjával már két hetes korában Olaszországba került, ott nevelkedett s így spanyol királyfi létére is tiszta olasznak mondható. Anyja Maria dal Pozzo della Cisterna, ki 1876-ban halt el, szintén olasz nő volt. A királyi származású ifjú hajlamainak megfelelően tengerésznek neveltetett s jelenleg is tengerészhadnagy. Ily minőségében sokat utazott a tengeren; meglátogatta a földgömb igen sok vidékét s korán kifejlett a földrajzi ismeretek és utazások iránti hajlama.

A fiatal herczeget Nansen példája indította arra az elhatározásra, hogy ő is kisérletet tesz az éjszaki sark megközelítésére. Úti tervét gondosan elkészítvén, külön hajót építtetett magának Norvégiában abban a gyárban, a mely Nansennek «Fram» nevű hajóját oly kitünően alkotta meg. Az új hajó «Stella Polare» (Sarkcsillag) nevet kapott. Minden része a legkitűnőbb anyagból készült, hogy a Jeges-tengeren rá váró viszontagságokat kibirhassa s a legnagyobb jégnyomás se roppanthassa össze. A közepes nagyságú hajó csak 357 tonna tartalmú, gőzgépe 400 lóerejű és gyorsasága órán-

CSÁSZKA GYÖRGY KALOCSAI ÉRSEK.

CSÁSZKA GYÖRGY KALOCSAI ÉRSEK ARANYMISÉJE.

ként 12 mérföld. A belseje épen olyan szép, mint kényelmes berendezésű. A herczeg és a személyzet helyiségein kívül van benne egy ebédlő-terem, egy dolgozó-szoba és egy könyvtárhelyiség, mely 400 kötet könyvet foglalt magában. A raktárakat öt esztendőre való eléséggel és szénnel töltötték meg. Nagy számmal voltak a tudományos kutatásokhoz és megfigyelésekhez szükséges eszközök, készülékek, valamint fegyverek és mindenféle szerszámok s készletek, arra számítva, hogy a hajón történhető minden rongálódást meg tudjanak javítani. Vitt még a hajó több vitorlás és más csónakot, valamint több szánt is.

A herczeg útitársai voltak: *Cagni* Umberto korvett-kapitány s a hajó másodparancsnoka, ki Alaszkában is kisérője volt a herczegnek, továbbá *Querini* Ferencz tengerészhadnagy, *Cavalli-Molinelli* orvos, *Credenti* Jakab, *Canepa* tengerész és négy olasz alpesi vezető; ezekhez csatlakozott tíz norvég, még pedig *Evensen* tengerészkapitány, *Stokken* első gépész, *Torgrinsen* második gépész és hét szolgálattevő. A jég- és hómezőkön teendő útakra vittek 120 szánvonó kutyát is.

A teljesen fölszerelt hajó 1899 június 12-én indúlt el Krisztianiából a Ferencz József-föld felé. Az útazás az egész nyár folytán igen kedvező volt. A hőmérő csak ritkán mutatott fagypontot. A tél azonban hamar beállt. Szeptember elsején már álló jég közé szorúlt a hajó s ki sem mozdulhatott a következő nyárig. Tél

folytán roppant erőfeszítéssel kellett dolgozniok a hajósoknak, hogy a hajót nagyobb veszedelem ne érje. Sátortábort emeltek a jégmezőn, s onnan gyakori kirándulásokat tettek czéljuk felé, miközben két, öt és hét napi járóföldnyi távolságokban élelmiszer-raktárakat rögtönöztek olyan szándékkal, hogy e raktárakat fokozatosan addig terjesztik, míg az utolsóval a sarkpontra nem juthatnak.

Kimondhatatlan nehézségekkel és fáradalmakkal kellett megküzdeniök, mert a hideg is többnyire 50—52 foknyi volt. Ez okozta, hogy Querini, továbbá Ollier (vezető) és Stokken egy külön kiránduláson odavesztek, s hogy magának a herczegnek is két újja elfagyott, melyeket aztán le is kellett vágni. A gyógyulás nehezen ment, de a herczeg minden további baj nélkül átesett rajta. Addig azonban a kirándulásokban természetesen nem vehetett részt. Cagni kapitánynak is elfagyott egy újja. Az útazók és a személyzet azonban hősileg kibirt minden szenvedést, sőt állandó volt köztük úgy az egészség, mint a jókedv.

Az útazás vívmánya első sorban az, hogy az olasz herczeg jóval fölebb hatolt éjszakra, mint elődjei. Míg ugyanis Payer 1874-ben a 82,5, Parry 1877-ben a 82,45, Beaumont 1876-ban a 82,54, Markham 1876-ban a 83,20, Lokwood 1882-ben a 83,24 és Nansen 1895-ben a 86,14 fokig nyomúlt: az abruzzói herczeg 1900 tavaszán a 86,33 fokig haladt, s e mellett számos olyan tudományos megfigyelést tett, a melyekkel több tekintetben előbb viszi az éjszaki sarkvidék ismeretét.

A herczegről és társairól hónapokon át semmi hír nem érkezett s már komolyan aggódni is kezdtek értük: mikor végre részint a «Stella Polare» megrongálódása, részint egyéb okok miatt visszafordúltak és három társuk kivételével, kiknek minden utánjárással sem tudtak nyomukra akadni, mindnyájan haza is érkezhettek. A «Stella Polare» augusztus 31-ikén ért vissza Hammerfestbe, hol az abruzzói herczeg először vette hírét nagybátyja, Umberto király szerencsétlen halálának. Onnan annál jobban sietett hazájába, hol mindenütt a legnagyobb ünnepiességgel fogadták.

E nevezetes útját megelőzőleg a herczeg pár évvel ezelőtt Éjszak-Amerika nagy félszigetén, Alaszkán tett nagyobb hegymászó utat.

Az alaszkai Szent-Illés hegy megmászására a herczeg 1897 elején határozta el magát s rögtön hozzá is fogott tervének végrehajtásához. Az óriási hegy, melyet a tengerről már 200 tengeri mérföld távolságról meg lehet látni, 5514 méter magas. Sok 6—7000 méter magasságú hegy csúcsára is felhaltoltak már eddig egyes ügyes hegymászók, de itt hárman is hiában próbálkoztak főkép a miatt, mivel a többi, leginkább tropikus vagy subtropikus vidékeken emelkedő hegyóriásokon a jégtömeg csak a csúcsot lepi, a Szent-Illés hegyen ellenben, mely az éjszaki sarkkörön belül magaslik, az örök hó a tenger szinétől már 1000 méternyire megkezdődik; ezenkívül az utazónak csak a hegy aljáig 80—100 kilométernyi útat kell megtennie oly vidéken át, a hol tüzelő anyagot már nem találhat. E miatt az ily hegymászás sokkal nehezebb és sokkal nagyobb készletek hordását követeli meg, mint más hegycsúcsok megmászása. Hogy mily nehézségekkel járt ez a vállalkozása, kitetszik abból, hogy Amadeus herczegnek erre a hegymászásra 25 kisérőt kellett magával vinnie, kik négy szánon czipelték fel a sátrakat, élelmiszereket, a tüzelőt, a tudományos eszközöket és ruházatot, s hogy a felmászás és visszatérés 47 napig, tehát másfél hónapig tartott, bár hosszabb pihenésre sehol sem állapodtak meg.

A Szent-Illés hegy megmászásáról a herczeg egyik kisérője, dr. Filippo de Filippi, nagyobb munkát irt, mely német fordításban is megjelent s tudományos becsén kívül valódi díszmunka közel kétszáz eredeti rajzzal, különféle térképekkel és panorámákkal; ezek közül való az általunk bemutatott ide vonatkozó kép is.

A herczeg ez útjára 1897 május 22-ikén indúlt el Liverpoolból egy nagyobb hajón, melyet külön e czélra bérelt ki, és San-Franciskóban beszerezvén a szükséges dolgokat, június 23-ikán érkezett meg a Jakutatöbölbe. Ott csakhamar partra szállva, áthatolt a parti vidékeken s július 1-én kezdte meg az óriás hegy megmászását, 1400 kilogramm sulyú terhet vivén magával. Hosszú s fáradságos út volt ez különböző jégárakon keresztűl, melyek közűl a Cook- és Illés hegycsoport közt fekvő Seward jégár a legnagyobb a földgömbön. A csúcsra a hegység északnyugati gerinczén július 31-ikén jutottak fel s még az nap vissza is indúltak róla, miután kitűzték rá az olasz lobogót. Szerencsére többnyire jó idejük volt s a hőmérő is csak 10—15 Celsius fok hideget mutatott. Lefelé természetesen sokkal gyorsabban haladtak; ugyanis míg felfelé 21 helyen tartottak állomást, visszajövet már csak kilencz helyütt állapodtak meg pihenőre. A hegy csúcsáról s egyes részeiről gyönyörű kilátásokat élveztek; de legszebb látvány volt az, hogy míg felfelé menet a hegy alján is mindent hó lepett: lejövetelkor a beállott hóolvadás miatt már rendkivül dús tenyészetet találtak, melyről nagy lelkesedéssel beszélnek. Augusztus 13-án ismét hajóra szálltak s haza tértek.

E hegymászás sikere és Nansen visszatértének nagy híre indította Amadeus herczeget, hogy ezután rögtön hozzákezdjen sarkvidéki utazásának előkészületeihez. Nagybátyja, Umberto akkori olasz király, igyekezett a lelkes ifjút lebeszélni szép, de veszedelmes tervéről; hanem midőn meggyőződött nagy buzgalmáról, maga is elősegítette vállalkozását. Tudvalevő, hogy a szerencsétlen király nem érhette meg öccsének haza érkezését.

Reménylenünk lehet, s a tudomány érdekében kivánatos is, hogy Amadeus herczeg legutóbbi szerencsés utazásának sikere által bátoritva, tovább is megmarad felfedező utazónak, a mi már eddig is oly szép hírnevet szerzett neki.

LISZT FERENCZRŐL.

Egy tanítványának most megjelent emlékirataiból.

Mason Vilmos nagyhírű amerikai zongoraművész hosszú pályája alkonyán most teszi közzé ifjúkori visszaemlékezéseit magában foglaló iratait. Ez emlékek közűl bennünket különösen azok érdekelnek, melyek *Liszt* Ferenczről szólnak, a kinek Mason az 1853 és 1854-iki években tanítványa volt. A szoros viszonynál fogva, mely a nagy mester és tanítványai között fennállott, több érdekes jellemvonást jegyzett föl Lisztről.

Mason 1853 április 14-én ért Weimarba, a hol akkor *Liszt* tartózkodott. A mester az Altenburgon, a nagyherczeg egyik házában lakott. Az öreg nagyherczeg, a kinek pártfogása alatt Goethe világhirűvé tette Weimart, még élt s ezidőben Liszt révén a zenei világban akarta Weimart azzá tenni, a mivé az irodalomban Goethe által lett.

Az altenburgi ház, a hol Liszt lakott, két emeletes, egyszerű épület, melynek hátsó részében egy alacsonyabb szárnyban volt a mester dolgozószobája. Az épület egyik sarkában volt az a két nagy terem, melyekben Liszt a vendégeket fogadta, s a melyekbe a tanítványoknak mindig szabad bejáratuk volt.

Itt kereste föl Mason, mindjárt megérkezése napján, Lisztet, a ki nagyon szivesen fogadta s miután zongorajátékát meghallgatta, tanítványai közé is fölvette.

Tanítványaitól fizetést nem fogadott el s nem is kötelezte magát senkinek sem arra, hogy meghatározott időben rendes leczkéket ad. A menynyire csak lehetett, kikerült minden lekötöttséget, hogy szabadon járhasson-kelhessen. Az volt a véleménye, hogy a ki hozzá jön tanúlni, tudjon már annyit, hogy a gyakorlást egészen önállólag végezhesse. A weimari élet akkor nagyon alkalmas volt a törekvő ifjú emberek fölbuzdítására. Nevezetes emberek: zenészek, költők, írók, jártak oda Liszt látogatására. Liszt szerette a szórakozást s megkívánta, hogy tanítványai mellette legyenek, akár ha szórakozni akart, akár ha vendégeket fogadott. Ezidőben csak három tanítványa volt: a hannoveri Klindworth Károly, a müncheni Pruckner Dénes és az amerikai Mason, közéjük számították azonban Raff Joachimot is, a ki ez időben már nem volt ugyan növendéke, azonban mint régebbi tanítvány, folytonos összeköttetésben állott mesterével s gyakran a magántitkár szerepét is ő töltötte be nála. Ezek a fiatal művészek úgyszólván családi életet éltek együtt, mert — bár mindeniknek megvolt saját lakása a városban — a mester két fogadószobájában volt az ő igazi otthonuk. Rendesen minden vasárnap az akkor híres weimari vonós négyes játszott Lisztnél vagy másfél órát, utána vagy Liszt, vagy valamelyik tanítvány zongorázott.

Érdekes Mason leirása arról, hogy mikép tanított Liszt. Soha sem adott leczkét a szó szokott értelmében, előre meghatározott időben s paedagogiai módszerrel. Néha odaizent tanítványaihoz, hogy jöjjenek fel hozzá s ilyenkor fölszólította egyiküket, hogy játszszék valamit.

«Az első alkalommal, hogy én rám került a sor — irja Mason, — Chopin egyik balladáját játszottam, majd utána Haendel egy fúgáját. Mikor belemelegedtem a játékba, Liszt izgalomba jött. Hangos megjegyzéseket tett, buzditva, hogy öntsek több lelkesedést játékomba. Olykor gyöngéden félretolt a székből, leűlt maga a zongorához és eljátszott egy vagy két tételt, rövidebb vagy hosszabb részletet szavai illusztrálásáúl. Fokonként azután annyira belehevített a lelkesedésbe, hogy egész tehetségemet beleöntöttem a játékba. Nagyon szerette az erős hangsulyozásokat a dallamkörök és önállóbb tételek kiemelésére, de túlságba soha sem vitte. Egy alkalommal, mikor engem félretolt, így szólt: «így kell ezt játszani. Játszsza így!» A mit én egyformán, egyhangúan játszottam, abba ő annyi erőt vitt bele, hogy egyszerre világosság gyúlt az agyamban. Az első ilyen tapasztalatból megtanúltam, hogy kell majdnem minden darabbal, a melyet játszottam, hatást eszközölni. Sokat kiirtott játékomból, a mi gépies, zeneietlen volt s ekkor fejlődött ki bennem a billentyűk kezelésének az a ruganyossága, mely egész életemen át tulajdonom maradt. Mintegy két vagy három óra hosszat játszottam ez első leczke alkalmával. Játszottam máskor többet is egyszerre, de oly izgatottan soha sem. Rendkivül elfáradtam utána s másnap is úgy éreztem magamat, mint a ki nagyon erős testi munkát végzett. Liszt megtudta ezt és sokat tréfált miatta velem. Azt beszélte nagy komolykodva, hogy az azután következő leczkére felkötött karral mentem, azt állítva, hogy vadászaton sérült meg a kezem s nem tudok játszani.

Sok hírneves művész megfordult Liszt házánál, köztük gyakrabban *Reményi* Ede is, a kiről az amerikai emlékiró ezeket irja:

«Liszt a Beethoven Kreutzer-szonátáját játszotta Reményivel, a magyar hegedűművészszel és leczkét adott neki a felfogást és az előadást illetőleg. Reményi finom zenei tehetségű művész volt, s mint magyar, teljesen otthonos hazája zenéjének jellemzetességeiben. Öntudatlanúl is hajlama volt minden zeneszerző művét magyaros sajátságokkal játszani. Ez a szokása adott alapot annak az adomának, hogy a Kreutzer-szonátát is magyar rithmusban játsza s a végére odabiggyeszti díszűl a sajátságos magyar záradékot. Ez az adoma akkoriban végigjárta egész Németországot.»

Reményi mutatta be Liszt házánál Brahmst, az akkor még pályája kezdetén álló német művészt. Ezzel azonban Liszt nem sokáig maradt jó viszonyban. Történt ugyanis egyszer, hogy Liszt eljátszotta egyik, akkor épen egész új szonátáját, melyet nagyon kedvelt maga is. A szonátának egy nagyon kifejező részéhez érve, melyet mindig rendkívüli ihletett szenvedélylyel játszott, körülnézett hallgatóin, hogy lássa arczukon az érdeklődést és hatást. Hátrapillantva Brahmsra, meglátja, hogy ez elszundikált székében. Liszt végig játszotta a darabot és aztán kiment a szobából. Ezóta nem szívelhette Brahmst.

Egy alkalommal, — beszéli Mason — Lisztet nagy fölháborodásban láttam egy dolog miatt, a mit részedésnek tartott. Egy este azt mondta nekünk:

— Fiúk, holnap ide jön egy fiatal ember, a ki azt mondja, hogy el tudja játszani Beethoven B-dúr szonátáját (Op. 106.) Jőjjenek el mind a hárman.

Ott voltunk a mondott időben. Az ifjú zongoraművész magyar embernek mondotta magát, — a nevét elfelejtettem. Leült és elkezdte játszani konvenczionális lassú időmértékben a darab merész kezdő hangjait. Nem haladt az első lap feléig, a mikor Liszt félbeszakitotta, leült maga a zongorához és játszott a helyes tempóban, jóval gyorsabban, hogy megmutassa, mikép kell ezt a művet előadni.

— Abszurdum öntől, hogy így akar végig menni ezen a szonátán! — szólt Liszt, fölkelt és elhagyta a szobát.

A fiatal művész természetesen nagyon le volt hangolva. Végre, hogy kissé megvigasztalja magát, így szólt:

— No, ezt ő maga se tudta volna úgy végigjátszani, a hogy kezdte, azért hagyta abban egy fél lap eljátszása után.

Mikor a fiatal ember eltávozott, elkisértem, részint mert megsajnáltam, részint pedig, mert meg akartam neki magyarázni, hogy bizony Liszt végig tudta volna játszani az egészet. A mint mentem vele, egyszerre csak így szólt hozzám:

— Elfogyott a pénzem, — adjon kölcsön három aranyat.

Egy-két nappal később elmondtam Lisztnek, hogy akart a B-dúr szonáta hőse pénzt kölcsönözni tőlem.

— Brrr! Micsoda! — kiáltott föl Liszt és fölugrott, járkált a szobában föl s alá, majd megragadott egy hosszú pipát, mely a falon lógott s hadonászva vele, mint valami bottal, szinte gyermekes haraggal kiáltozott:

— Három arany! Három arany!

A lényeges az, hogy Liszt ezt az embert művészeti csalónak tekintette. Azzal az ürügygyel furakodott be a házába, hogy játszani tudja azt a darabot, a mi abban az időben nagy dolog volt, — ebbe belebukott s hozzá még kölcsönt is kért valaki olyantól, a kivel Liszt házánál találkozott . . .

Liszt nagyon gondosan öltözködött s gondot fordított tanítványai külsejére is. Mason rövidlátó volt s ezért orrcsiptetőt viselt. A csiptetőt akkor nem igen viselték Németországban s kényeskedésnek tartották, akár a monoklit. A németek pápaszemet viseltek. Masont rövid idővel Weimarba jövetele után megszólíta Liszt:

— Mason, nem szeretem, hogy ezt az üveget viseli. Elküldöm az optikusomat, hogy csináljon önnek pápaszemet.

A tanítvány azt hitte, a mester csak tréfál, de alig egy hét múlva megjelent nála az optikus s elmondta, hogy dr. Liszt úr megbizásából megvizsgálja a szemét, hogy két pár pápaszemet csináljon neki. Néhány nap múlva meg is kapta a két pápaszemet, az egyiket zöld, a másikat vörös tokban. Mason ugyan kellemetlennek találta, de Liszt jelenlétében mégis csak viselte.

Nem sokkal később Liszt Párisba ment s visszatérése után, mikor először látogatták meg a tanítványok, így szólt:

— Igaz, Mason, azt láttam, hogy Párisban az urak mind csiptetőt viselnek s egészen *comme il faut*-nak tartják. Hát ezután nem bánom, viselhet maga is csiptetőt.

Egy másik, hasonló eset volt az, midőn Mason és a másik két tanítvány egy alkalommal a weimari városházán játszották Bach egyik hangversenyét, utána meghívást kaptak, hogy az előadást ismételjék meg a herczegi udvarnál. Egy órával előtte, hogy az udvari fogat Masonért jött, megjelent nála Liszt egyik szolgája egy csomaggal, hogy ezt a mester küldi. Két vagy három fehér nyakkendő volt benne, — figyelmeztetésűl arra, hogy ha az udvarnál játszik az ember, illően öltözve kell megjelennie...

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKE SZABADKÁN.

A feledhetetlen emlékű jó királyné iránt országosan érzett mély, megható kegyelet kifolyásaként, ezer meg ezer helyen ültettek emlékfákat a hazában; többek közt a szabadkai vasúti állomáson, hol egyszersmind a Szutrély Gyula főmérnök tervezete szerint, csinos parkot is létesítettek. Majd *Kovács* János főmérnök indítványára elhatározta a vasúti személyzet, hogy emez emlékparkot a boldogúlt királyné szobrával ékesíti föl.

A szükséges összeg csakhamar összegyűlvén, felállíthatták a Strobl Alajos mintázata után Beschorner által öntött életnagyságú bronz mellszobrot, mely most díszes talapzaton, a szomorú fűzek árnyában, ott hirdeti távol vidékek utasainak is a szabadkai derék vasútasok kegyeletét.

A szobor leleplezése folyó év szeptember 10-ikén ment végbe, a városi hatóság, törvényszék, tisztikar és számos egylet részvéte mellett, mely alkalommal Kovács János főmérnök, kitől a szép eszme is származott, — mondott megható beszédet.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKE SZABADKÁN. — Pietsch F. fényképe.

A TAIPING FORRADALOM.

A jelenlegi boxer-lázadásnál sokkal nagyobb és veszedelmesebb forradalom is volt már Khinában a XIX. század közepe táján, *a taiping forradalom*, mely első sorban dynastia-ellenes volt, mivel a khinaiak zöme még mindig idegennek tartja a mandsu származású jelenlegi dynastiát, mely harmadfél század óta uralkodik, de fegyverrel jutott a trónra.

A taiping forradalom csaknem az egész khinai birodalomra kiterjedt, több millió ember életét semmisitette meg s egy egész évtizeden át önálló birodalmat létesitett a nagy khinai birodalom közepén Nanking székhelylyel. E forradalom vezetője egy kétségkivül nagy tehetségű, *Sziu-Csuen* nevü férfiú volt, ki legalább kezdetben valóságos vallásos rajongással küzdött s hiveit a fanatismusig volt képes lelkesiteni.

Sziu-Csuen 1813-ban született Kvangtung tartománynak egy kis községében földmivelő szülőktől, kik őt taníttatni sem voltak képesek. Ezért a nagy eszü ifju falusi iskolamesterré lett, mely álláshoz abban az időben az elemi ismereteken kivül semminemü képesités nem volt szükséges. Ily helyzetben évek során át szerényen élt, de szorgalmasan olvasgatta a khinai bölcsek iratait s egyes keresztény nyomtatványokat, melyekhez Kantonban jutott, midőn ott vizsgát akart tenni, a mi azonban nem sikerült. Rajongása egy nagy betegség, valószinüleg tifusz következtében állott elő, midőn az általa olvasott, de meg nem emésztett eszmék lázas képekben jelentek meg előtte. Komolyan hirdette, hogy egy alkalommal az égben volt, látta az «összes szellemek urát», egy tiszteletreméltó öreg embert s mellette idősebb fiát, Jézus Krisztust, ki őt öccsének nevezte.

Betegségéből fölgyógyulva, látományai alapján új vallást kezdett hirdetni. Elhagyta tanitói állását, vándor predikátorrá lett s egy ideig egy Roberts nevü angol misszionáriussal is sokat érintkezett. Vallásának lényege ezen hatás alatt az volt, hogy a khinai népnek meg kell szünnie a bálványokat imádni s a keresztényiekhez hasonló tanokat kell elfogadnia. Hiveit ő is megkeresztelte; több, az európai egyházi szokásokhoz hasonló szertartást állapitott meg s hirdette, hogy ő a nép megváltója.

Sziu-Csuen izgatásainak kezdetben igen csekély hatásuk volt, bár «Istenimádók»-nak nevezett hitközségei itt-ott mégis alakultak, mivel Khinában mindenkor sok volt a titkos társaság s a népnek nagy hajlandósága volt az ilyen társulásra. Később azonban, 1846 után, a vallási természetü megváltáson kivül mindinkább hangoztatta a politikai megváltást is és nyiltan követelte a régi Ming-dynastia visszaállitását a törvénytelen mandsu-dynastia ellenében; ennek jelül levágatta czopfját, melynek viselését a mandsu uralom honositotta meg, és megnövesztette a haját. Ez az irányváltozás a hatóságok üldözését és hiveinek gyors szaporodását idézte elő. 1850-ben Khinát több csapás érte. E miatt a nép zúgolódott s az új apostol elérkezettnek látta az időt a lázadás föllobbantására. Kuang-hszi tartományban tört ki a forradalom s hivei gyorsan szaporodván, fokozatosan haladt előre a hegyek közül a sikságra, és ott, mint uralkodó, vámot vetett a Kantonból arra irányuló kereskedésre.

A khinai kormány látván, hogy az általános elégedetlenség a zavargóknak nagy segitségükre van, rendkivüli eszközökhöz nyult. A lázadók szerencséjére azonban épen ebben az évben halt meg az erélyes *Tau-Kuang* császár s utóda a gyámoltalan, elpuhult *Hien-Fong* lett. Ugyanekkor több tartományban valóságos éhinség tört ki, melynek következtében számosan seregelettek a felkelők közé, hogy foglalkozást találjanak. Növelte a felkelés erejét még az is, hogy kevéssel azelőtt folyt le a hirhedt opium-háború, mely az idegeneket még gyülöltebbekké tette, s másrészt az európaiak azt hivén, hogy Sziu-Csuen lázadása lényegileg hasznára van a kereszténységnek, azt kezdetben pártolták is.

Sziu-Csuen, a rajongó apostol, valóságos hadvezéri tehetséget tanusitott s rendkivüli fegyelmet tartott hivei között. Egyik város a másik után jutott kezébe és a császári katonaság fölött csaknem folytonosan diadalokat aratott. 1852-ben már oly erősnek érezte magát, hogy a Ming-dynastia helyreállításáról sem beszélt többé, hanem maga-magát kiáltotta ki császárnak *Tai-ping-huang* (a nagy béke királya) név alatt, s ugyanakkor kijelölte székhelyének Nankingot, a régi Ming dynastia egykori fővárosát, melyet 1853 márczius 19-én, alig két heti ostrom után diadalmasan meghóditott 60—80,000 főre menő katonaságával. Bevonulása után az összes mandsukat fölkonczoltatta.

Több mint tiz éven át uralkodott *Taiping* Nankingban. Hadvezérei ez idő alatt számos hóditó portyázást tettek minden irányban. Egy-egy izben Pekinget és Sanghait is fenyegették, de tüzérségük nem volt és ez mentette meg a két várost az elfoglalástól. Taiping maga azonban nem mozdult ki többé Nankingból; ott korlátlan hatalmat gyakorolt, még azt is kimondván, hogy minden föld az államé s a birtokosok csak haszonélvezők; a császár akarata egyenlő az isten akaratával s az ellene vétőket halállal kell büntetni. A bálványokat megsemmisitette; államvallást alapitott, mely szerint csak egy isten van, kinek idősebb fia Jézus Krisztus, az ifjabb pedig maga Taiping-huang. Elrendelte a keresztény tizparancsolatot, eltiltotta a játék, dohány, opium és bor élvezetét; elrendelte a

szombat megtartását, a naptár megújitását a szerencsétlen és szerencsés napok megjelölésének eltörlésével, s bizonyos fokig az angol egyházhoz hasonló egyházi szertartást állapitott meg. De azért a keresztényeket is üldözte s általában nagyon kegyetlen volt. Egy alkalommal egyik engedetlenkedő hadvezérét 15,000 hivével együtt lemészároltatotta.

A nagy hatalomra jutott falusi tanító csakhamar elkorcsosult. Fényes udvart tartott s nagy háremet rendezett be; környezete kéjelgő, dőzsölő lett. Ezzel hatalma is hanyatlani kezdett. Az európaiak segitségére mentek a khinai császárnak a lázadók ellen. Különösen a hires angol vezér, Gordon, ki 21 évvel később Khartumban oly hősies halállal halt meg, sok diadalt nyert a lázadók fölött; végül magát Nankingot is megtámadta s 1864 július 19-én bevette. *Taiping-huang* nem adta meg magát ellenségeinek, hanem, mint egykor Sardanapal, nejeivel és kincseivel együtt palotájába zárkózott s azt felgyujtatva mindenestől ott veszett.

Igy ért végett a hires taiping lázadás. Egyes csapatok azonban Khina kevésbbé hozzáférhető részeiben mint rablóbandák még egy pár évig fentartották magukat annyival inkább, mert a khinai kormány büszkeségből Nanking bevétele után azonnal elbocsátotta az európai segitő katonákat. Az elégedetlenek azonban tovább is megtartották titkos összejöveteleiket és sokan gyanitják, hogy a jelenlegi boxer-forradalom szoros összefüggésben áll a taiping-lázadással.

AZ ÁGYÚSZÓ.

Egy angol természettudós, Charles Dawson, az angol hajóhadnak 1897 júniusában tartott nagy gyakorlatai alkalmával vizsgálatokat végzett arra nézve, hogy mily messzire hangzik az ágyúk szava. Ezeket a megfigyeléseit, megtoldva az idén Cherbourgban tartott franczia hajógyakorlatok adataival, most közli egy angol folyóiratban.

Spitheadnál 1897-ben a gyakorlatokban 165 mindenféle fajta hadihajó vett részt öt sorban elhelyezkedve, mintegy 10 kilométer hosszúságban. Az ágyúzástól az ablakok mintegy negyven kilométernyi távolságban remegtek, az egyes lövéseket azonban 54 kilométernyire meghallották; távolabbra már csak folytonos, megszakitás nélküli dörgés hallatszott egész 150 kilométernyire.

A cherbourgi franczia hajógyakorlatokban 43 hajó vett részt, köztük 13 a leghatalmasabbjából való. Az angol lapok jelentései szerint a a gyakorlat alatt Anglia déli partjain földrengéshez hasonló lökéseket éreztek különböző pontokon. Ez a tünemény azonban csak a tengerparttól számított két, legfeljebb három kilométernyire volt észlelhető.

Lancingnál, Cherbourgtól 150 kilométernyire, midőn a megfigyelők kezeiket a falakra tették, érezték, hogy a fal reszket. Ebből az következtethető, hogy a rezgés nem a földön, hanem a levegőn át halad. Nyugatra 160 kilométer volt a legnagyobb távolság, melyre az ágyúszó elhallatszott, keletre pedig 166 kilométer.

Ily nagy távolságokra a hanggal együtt járó légrezgés elég erős volt arra, hogy az ablakokat megreszkettesse, sőt még Plymouthban, 197 kilométernyire és Menhemotban, Cherbourgtól 218 kilométernyire is reszkettek az ablakok, holott a hang ennyire már nem hallatszott.

A hang jellege különben úgy látszik, a távolsággal együtt változik. Wight sziget keleti részén a leirások szerint úgy hallották a cherbourgi ágyúzást, hogy meg lehetett eredetét ismerni, Bornemouthból azt jelentik, hogy folytonos dörgést hallottak, egyes erősebb dördülésektől megszakitva. Nagyobb távolságokra ezeket a dördüléseket már nem hallották, csak egyhangú, rendesen és gyorsan rezgő morgást. Némely megfigyelők nagy távolságról, pl. 160 kilométernyiről, úgy irják le az ágyúzás hangját, hogy hasonló a messze robogó vasuti vonat zúgásához.

EGYVELEG.

* **A villámcsapások száma** Európában, nevezetesen Németországban, évről-évre aggasztólag szaporodik. Míg 1876-ban egy millió épület közül a villám 164-et ért, ezen számarány 1891-ben már 190-re emelkedett. Bézolt franczia csillagász ezt a napfoltoknak tulajdonítja, melyeknek száma szintén folyton szaporodik, de nagyon valószinű, hogy a villamosság gyakori kitöréseit a vasutak mentén álló villamos vezetékek s a gyári telepek füstje idézik elő. — Amerikában a múlt 1899 évben a villám csapás 562 embert ölt meg, 820 ember pedig kisebb-nagyobb sérülést szenvedett. A balesetek ötven százaléka a szabadban történt.

* **A legnagyobb templom** a szent Péter-székesegyház Rómában, melybe 54,000 ember fér el. Utána következnek a milanói dóm 37,000, a londoni Szent Pál-templom 25,000, a konstantinápolyi Sofia-mecset 23,000, a párisi Notre Dame 21,000 és a pisai székesegyház 13,000 ember számára elegendő területtel.

* **Thea-szállítmány Khinából.** A múlt 1899 év január 1-től ugyanezen hónap 20-áig naponta *ezer szán* érkezett Tomszkba (Szibériába) Khinából, theával megrakva: Minden szállítmány egy napig pihent Tomszkban, honnan Oroszország nyugati részeibe indultak. A szibériai vasut megnyitása után ezer szán rakománya tizenkét vasuti kocsin elhelyezve fele áron jut majd a piaczra.

* **Saját temetését végig nézte** egy Romiett Prosper nevű franczia kocsis. Valami kisebb bűntettért börtönre itélteteve, testvére házában rejtőzött el. Rövid idő múlva testvére hirtelen elhalt és az életben maradt kocsis, hogy büntetésétől menekedhessék, saját neve alatt temettette el. A csalás sikeráült s ő, mint főgyászoló, kisérte ki a holttestet. Szerencsétlenségére a temetőben felismerte egy rendőr s így nem használhatta tovább testvére nevét, sőt a visszaélésért külön öt havi fogságra itélték.

* **Sajátságos találmányok.** Csehországban a távolabb fekvő vásárokra hajtandó ludakat «megpatkolják». A patkolás úgy történik, hogy a ludakat többször egymás után kátrány és homokkeverékkel beöntött térre hajtják, mire a lludak lábain oly vastag kéreg képződik, mely aztán az állatok megsántulását megakadályozza. A lúd-patkóknál még különösebbek az oroszországi pusztákon legelő tehenek számára feltalált szemüvegek. Jelenleg egy helyen, hol a hó hat hónapon át a földet borítja, vagy 40 ezer szarvasmarhát láttak már el szemüveggel. A marha télen a hóból kilátszó füvön élődik, minthogy pedig a nap a fényes hóra süt, e miatt sok állat az úgynevezett hóvakságban szenvedett. Ennek kikerülése végett sötét üvegű pápaszemet találtak ki és ez az állatoknál teljesen czélszerűnek bizonyult.

* **Gibraltar** sziklái alatt a különféle irányban közlekedő vasútak számára több mint száz kilométer hosszúságú alagútakat fúrtak.

* **Papírból** is készítenek szivart az amerikaiak oly módon, hogy a papírt nikotinnedvbe szorítják s összepréselik. Állítólag úgy van készítve, hogy alig lehet megkülönböztetni a dohányból készült szivartól.

A STEFÁNIA-ÚT A VÁROSLIGETBEN EGY LÓVERSENYNAP DÉLUTÁNJÁN. Goró Lajos rajza.

CSÁSZKA GYÖRGY FIATALKORI ARCZKÉPE.

CSÁSZKA GYÖRGY KALOCSAI ÉRSEK ARANYMISÉJE.

Általános, őszinte rokonszenv nyilatkozott meg országszerte f. évi szeptember 21-én, midőn *Császka* György kalocsai érsek, betöltvén áldozópapságának ötvenedik esztendejét, kalocsai főszékesegyházában aranymiséjét mondotta.

Ezt az ötven éves papi pályát siker, szerencse, szép eredmények kisérték. Császka György rohamosan emelkedett pályáján, melyet mint nagyszombati főgimnáziumi tanár kezdett meg, 1850-ben, 24 éves korában. A tanári kathedrát csakhamar fölcserélte a nagyszombati érseki helynök melletti titkári állással és így az egyházmegyei kormányzat élére került. Ebben az állásában annyira kitüntette magát, hogy két év múlva Esztergomba hívták, hol Szczitovszky János herczegprimás titkára és egyik legkedveltebb embere lett. 1864-ben a primási iroda igazgatójává neveztetett ki. Ez állásában Simor János herczegprimás is megerősitette és 1870-ben oldalkanonokjává tette meg Császka Györgyöt.

Midőn 1874-ben a szepesi püspökség Samassa Józsefnek, Császka György unokatestvérének egri érsekké történt kinevezésével megüresedett, Simor János a legelső helyen ajánlotta Császkát szepesi püspöknek. A kinevezés gyorsan meg is történvén, Császka György átvette a Szepes-, Árva-, Liptó-vármegyére kiterjedő püspökség kormányzását. A szepesi egyházmegye templomaiban addig magyar imádság föl nem hangzott. Császka György alatt számos templomban, a hol csak lehetett, behozták a magyar predikációt. De nyelvünk terjesztésének az iskolák útján tett a lelkes főpap még nagyobb szolgálatokat. Többek közt egyszerre négy nagyobb leányiskolát állított fel egyházmegyéjében, melyek vezetését a szatmári irgalmas apáczákra bízta, kik az Alföldről származván, magyar szellemet, magyar ízlést, magyar szokásokat hoztak magukkal. Császka mit sem törődve a pánszlávok gáncsolódásaival, tervszerűleg tovább folytatta a magyarosítást, úgy, hogy ma a szepesegyházmegyei róm. kath. iskolák túlnyomó részében magyar nyelven tanítanak. Székhelyén, Szepesváralján nyomdát is alapított s magyar könyveket és ujságot nyomtatott a nép számára. A hazafias tót közművelődési egylet megalapításával pedig a pánszláv befolyást kivánta ellensulyozni ezen a határvidéken. Ennek a közművelődési intézetnek sok évig elnöke volt és a mai napig bőkezű támogatója. Számos jótékony egylet élén is ott találjuk a főpapot, ki Csáky Albin gróffal, Szepesmegye akkori főispánjával egyetértve, áldásos társadalmi tevékenységet fejtett ki szepesi püspöksége idejében. Ezen 17 esztendő alatt közel egy millió forintra tehető az összeg, melyet Császka György hazafias, jótékony és művészeti czélokra áldozott, holott a szepesi püspökség a szegényebb püspöki javadalmak közé tartozik.

Azonban Császka György, mint kitünő gazda megkétszerezte a püspökség jövedelmét és így került pénz még a nyolczszáz-esztendős szepeshelyi püspöki székesegyház stilszerű restaurálására is. Ő Felsége méltányolván kiváló érdemeit, 1880-ban valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki, 1888-ban pedig az első osztályú vaskorona-renddel tüntette ki.

1891-ben kalocsai érseknek neveztetett ki, épen akkor, midőn Vaszary Kolos herczegprimás lett. 1892 február 10-ikén vette át a kalocsai nagy egyházmegyének vezetését, s azóta ezen fontos állást is a legnagyobb buzgósággal, fáradságot nem ismerő kitartással tölti be. Lapunk más alkalommal tüzetesen ismertette már a nagyérdemű főpap életpályáját és működését, ezért most még csak közelebb végbement aranymiséjéről kivánunk itt megemlékezni.

Császka György kalocsai érsek pappá szentelésének ötvenedik évfordulóját fényesen és szeretettel ünnepelték meg székhelyén, Kalocsán. Sokan érkeztek a lobogókkal diszitett városba. Az ünnepély estéjén kivilágitás volt s a tisztelgők fáklyásmenetben vonúltak a püspöki palotához.

Az ünnep főnapja szeptember 21-ike volt. Az érsek reggel kilencz órakor tartotta meg aranymiséjét gróf Majláth Gusztáv gyulafehérvári püspök és Majorossy János fölszentelt püspök segédletével. Ott voltak testületileg az összes hatóságok, az intézetek és egyesületek, továbbá a környékbeli papság. Mise után az érsek szivhez szóló prédikációt mondott, végül pedig a pápára, a királyra és összes hiveire Isten áldását kérte. Az egész nap folyamán nagy tömegben jöttek mindenfelől az üdvözlő táviratok. Az elsőt a pápa intézte a jubilánshoz, melyben áldását küldi az érseknek és összes hiveinek. Ezt nyomban követte Schönbrunnból a *király* távirata, melynek szövege a következő:

«Különös örömömre szolgál, hogy aranymiséjét teljes szellemi és testi erőben áldozza az egek urának, és szivemből kivánom, hogy az isteni gondviselés jótéteményekben gazdag életét még sokáig tartsa meg.»

Üdvözlő táviratokat küldtek még *József* főherczeg és családja tagjai, *Vaszary* Kolos herczegprimás, *Samassa* József egri érsek, az összes miniszterek, a püspökök és még sokan. Délben száz teritékű díszebéd volt. Az érseki egyházmegye községeinek templomaiban mindenütt megünnepelték e napot.

Ez alkalommal bemutatjuk Kalocsa érsekének két arczképét. Az egyik a legújabb fényképfelvétel után készült, a másik pedig fiatal korában ábrázolja a főpapot, mikor Esztergomban a herczegprimás titkára volt, a hatvanas évek elején.

MAGYAR EMBER LEVELE A DÉL-AFRIKAI HÁBORÚBÓL.

Kéméndy Jenő festőművészünk testvére, Elemér, ezelőtt nyolcz évvel elhagyta Európát, hogy utazási vágyának eleget tegyen. Dél-Afrikába hajózott s miután sok veszedelmes kalandon ment keresztül, Fokvárosba jutott. Ekkor még egy szót se tudván angolul, egy ideig szobafestésből tartotta fenn magát; majd a gyarmatokat felmérő angol mérnökökhöz került, kik mint térképrajzolót alkalmazták. Három évig járt így össze-vissza a gyarmatokban, miközben alkalma nyilt több tartományt alaposan megismerni. Sokoldalú ügyességéről, használhatóságáról csakhamar széles körben ismeretessé lett. Ezért aztán később a nagyobb kirándulásokra, vadászatokra induló angolok szivesen vitték magukkal vezetőül, mely alkalmakkor még jobban megismerte Dél-Afrikát. Majd fel is szólitották, hogy lépjen be a natali csendőrségbe, a hol helyismereteinek nagy

A KALOCSAI SZÉKESEGYHÁZ.

A BUDAPESTI LÓVERSENYEKRŐL. — Czélpont előtt. Goró Lajos rajza.

hasznát vehetik. Ezóta csakugyan ott szolgál s ilyen minőségében az angolok részén a boer háborúban is sok része volt. Mai számunkban közöljük egy fényképét, melyet fivérének küldött s melyen két angol bajtársával együtt látható.

Dél-Afrikából több levelet irt művész testvérének, a legutóbbit július 24-ikéről keltezve, melyből közöljük a következő részleteket:

«A múlt év október elején hagytam el régi állomáshelyemet. Colesbergbe értem lovastól, s néhány nap múlva Arundelbe küldtek mint lovas küldönczöt. Az esetre, ha a táviró-drótok el lennének vágva az egész úton Norvals-Pont és Colesberg között, értesüléseket kellett szereznem Naamopoort felé, 36 mérföldnyire Colesbergtől. Azonban egy hétig nem történt semmi, s engem visszahívtak Colesbergbe.

«A boerok november elsején törtek be a Fokgyarmatba, elfogva a gyarmati rendőrséget Colesberg-Bridge és Norvals-Pontnál, összevéve mintegy 18 embert. Mi néhány nappal tovább maradtunk Colesbergben, éjjelenként az útakat javítva Colesberg-Bridge és Norvals-Pont felé; de hallva, hogy a boerok előrenyomúlnak, visszavonultunk Naamopoortnak, mivel 14 ember nem állhatott ellen 3000 koldusnak. (Koldusok alatt a boerok értendők.) Körülbelől egy héttel később királyi csapatok érkeztek Le Aarból. A hét folyamán a boerok Arundelig, a Colesbergtől Naamopoort felé vezető út közepéig nyomúltak elő. A Naamopoortban levő csekély rendőrség különböző lovas ezredekhez osztatott be vezetőkül és tolmácsokúl. Én először a new-south-wales-i dzsidásokhoz osztattam be, s volt néhány kemény csete-patém Arundel és Taaiboshlachte között. Sikerült a boerokat visszaszorítani Colesbergbe (Colesberg *Krüger*nek, a transzváli elnöknek szülőhelye). Deczember közepén *French* tábornok második lovasdandárának lovasított gyalogságához osztottak be mint lovas küldönczöt és tolmácsot s hogy röviden végezzek, megtámadtuk a boerokat Colesbergnél január 1-én reggel két órakor, miután előzetesen egész nap és fél éjjel meneteltünk.

«S reggel kis híja, hogy póru lnem jártam az angolok tévedése miatt. Mint vezető mentem a csapatok élén a sötétben, mikor hirtelen a boer előörshöz értem, melyet lelőttem. Visszavonulóban néhány sortűz röpült utánam a boerektől. Eljutottam a Berkshire gyalogság csatárlánczába. Ezek boer előörsnek néztek engem és mielőtt észrevettem volna, megsebesítettek a fejemen. Egy hét alatt kigyógyúltam s közel két hónapig harczoltam a dombok közt. Nagyon hosszú volna részletekbe bocsátkozni, ebben a levélben legalább. A főesemények: mikor a Suffolk-ezredet lekaszabolták, 37 embert és hét tisztet megöltek, köztük az ezredest is, ezenkívül sokan megsebesültek, 70-en pedig fogságba estek; a Pietfontainpoort és a Colesberg-Bridge melletti csata, a mikor fől akartuk robbantani a hídat, hogy ezzel elvágjuk a boerok élelmezési vonalát Oranje szabadállam felől. Miután a boerok visszaszorittattak az Oranje folyón a szabadállamba, a gyarmati kormányzóság visszahívta a fokgyarmati rendőrséget. Ezóta Colesbergben voltunk, hajszolva a gyarmati fölkelőket.»

A LÓVERSENYEN.

Rajz.

Komoly emberek csodálkoznak azon, hogy a közönség annyira tud érdeklődni a lóversenyek iránt és hogy ezen érdeklődés mind szélesebb rétegekre terjed ki.

Naszr-Eddin, az előbb nálunk járt perzsa uralkodó mondását sokszor hallom említeni, a ki egyszer, mikor a lóversenyekre hívták, így nyilatkozott volna:

«Minek menjek oda, hiszen régen tudom, hogy egyik ló jobban tud futni, mint a másik!»

Pedig a nap fiának csak látszólag volt igaza, mert hiszen a ló nem masina és ha egyik napon az egyik ló jobban tud is futni a másiknál, másik napon a másik tud jobban futni az egyiknél; és ez épen a különös.

A ki nem avatott szemekkel jár ki a versenyekre, az nem is lát ott kinn egyebet, mint egy nagy sereg divatosan öltözött urat és hölgyet, túlnan a plebs tarka tömegét, széles, zöld mezőt; hall katonabandát, harangszót, zagyva lármát, a totalisateur-gépek kopogását, majd a lovak vágtatásának és az ostorok csattanásának zaját, és a futam végével a nagy tömeg megmozdulásának zsibongó moraját.

Ám a benfentesek jóval többet látnak ennél; látnak hirtelen elborúlt arczokat, sápadt, mereven maguk elé bámúló alakokat, vagy a hirtelen öröm kigyulladását a szemekben.

A fény és árnyék, az öröm és a fájdalom pillanat alatt váltakoznak a «finish» másodpercze alatt és sokszor egy egész élet tragikuma játszódik le előttünk egy szempillantás alatt.

*

Egy vasárnap délelőtt Sárszögi Iván, régi barátom látogatott meg ügyvédi irodámban.

Szép, délczeg és elegáns ifjú volt, a ki személyes tulajdonságai s nagy családi összeköttetései révén gyorsan haladt pályáján és a divatos gentry-körök ünnepelt alakja volt.

Belépett, tévetegen nézett körül, kezet fogott velem, de éreztem, hogy keze az enyémben reszket.

— Ne szakits félbe, — mondá remegő hangon, — fontos dolgot kell veled közölnöm.

Sokáig hallgatott, azután egy karosszékbe vetvén magát, arczát elfedte kezeivel és csak ennyit mondott röviden . . . «sikkasztottam!»

Elámúltam és a megindúlástól szólni sem birtam.

Hogyan: Iván, az athléták virága, a fényes piknikek rendezője, az előkelő fiatal leányok bálványa, sikkasztott volna?

— Sikkasztottam! — hörögte Iván újból és erre hosszú szünet következett.

— És mit tehetek érted? — kérdém végre tőle.

— Semmit . . . Tudom, mit kell tennem . . . Búcsúzni jöttem.

— Amerika? . . .

— Nem, az a boltoslegények és adópénztárnokok menedéke, nekem a pisztolyhoz van jogom.

— És miféle pénz volt az?

— Az államé, a kincstáré . . . Ez a mi végzetünk.

— És a családod, jó barátaid? . . . Vannak uzsorások, a kik leszámitolják a fiatal gavallérok jövőjét . . .

— Mind e forrásokat előbb kimeríti az ember és csak azután sikkaszt.

— Szerencsétlen, és nagy az összeg?

— 22,000 forint.

— Borzasztó!

— Meghalni is oly nehéz; három éjszakát töltöttem már álmatlanúl, minden megoldási módot mérlegeltem . . . de nincs más, mint a pisztoly. A szökés? — Gondolod? — Oh az borzasztó, gyáva, hitvány dolog, aztán meg mélyen megalázó. És ki is tud manapság versenyt futni a telegráffal, a telefonnal. És új életet, alacsony foglalkozást kezdeni egy szivtelen, rideg, idegen nép között s bújkálni örökösen, mint az fűzött vad . . . ah, iszonyú, iszonyú! . . .

Kiállani a büntetést? — mondod. Nem, soha, ez a legiszonyúbb. Egyszer meglátogattam egy párbajvétségért elitélt barátomat az államfogházban. Iszonyú, kietlenűl fehér volt ott minden, a falak, a padlók, az örök ruhája, fehér, kinosan egyforma és kellemetlenűl tiszta minden. Előttem mozognak még most is a hideg, fátlan, kavicsos udvaron a rabok, daróczból készült fegyenczruháikban, egyforma nehéz ütemes lépéseik zaja még most is fülembe cseng. Ezt sem akarom . . . nem, nem; — a pisztoly egyszerre vet véget mindennek.

Ah, pedig mi szép volna még élni. Ha elgondolom, hogy évről-évre újra megjön a szép tavasz és én az Isten napját és a kék eget többé nem láthatom, hogy soha többé asszonyi mosolygásban nem lesz részem, hogy a zajos, előkelő élet helyett a sötét sír férgei várnak, — megrázkódom és a pisztoly csöve úgy reszket kezeimben és kezdek gyáva lenni . . . menekülésre gondolok . . .

De nem! Isten veled, édes barátom, ha a nevemet megcsúfolják, védj meg lehetőleg a rágalmaktól és mondd, hogy a «holt bizonyos» lovak hagytak cserben és okozták halálomat. Isten veled, megyek, nem tudok becstelenűl tovább élni egy perczig sem!

Ezzel elrohant Iván és én néma töprengésben maradtam vissza, elmélkedvén egy ragyogó élet ily szomorú vége felett.

*

Délután a lóversenyre mentem ki.

Gyönyörű májusi nap volt; a ki csak talpra állhatott, gyalog, kocsin, villamoson sietett ki a lóversenytérre.

A nagy tribünön életveszélyes volt a tolongás, a tribünt nagyobbára a nők foglalták el, a távolból nézve virágdús kalapjaik úgy olvadtak össze, hogy egy nagy kerti ágy virágos képét mutatták; lenn a tribün alatt hangyabolyként sürgött az elegáns tömeg.

A harmadik verseny következett, — a királydíj.

«*Bubenstreich*» volt a favorit és mikor a szép fekete mén a zöld pázsiton megjelent, oly öntudatosan nézett széjjel, mintha csak érezte volna, hogy minden figyelemnek ő, a ki három éves korában minden versenytársat megvert eddig — az egyedüli központja.

A totalisateur körül óriási tolongás támadt; sietett mindenki *Bubenstreich*-ra tenni a pénzét, a mely mint az egyik sportlap ma reggel irta, jobb befektetést nyújt, mint az «Első hazai takarékpénztár», a melyben csak 26 év múlván

A sah mellett gróf Andrássy Aladár s mellette Nerimán khán bécsi perzsa nagykövet ül, odább a perzsa nagyvezér áll, s mellette Tószögi Freund budapesti perzsa konzul.

A PERZSA SAH A LÓVERSENYEN AZ UDVARI PÁHOLYBAN.

duplázódik meg a betét, mig Bubenstreich a betétet három percz alatt megkétszerezi.

A bookmakerek zárt szögletében is eleven volt az élet, ott is mindenki *Bubenstreich*-ra tette fel a pénzét, pedig 500 forintot kellett fizetni azért, hogy 700 forintot kapjon érte az ember.

A többi hét lóra alig történt fogadás, pedig például *Csemeté*-re tizenhatszoros pénzt kinált a könyves.

Nagy bámulatomra Sárszögi Ivánt pillantottam meg a könyvesek előtt. Elegáns volt, mint mindig és nyugodt, mint valami angol főbiró.

Közel furakodtam hozzá, hogy észrevétlenül jól megfigyelhessem; minden egyes könyvesnél 500—500 forinttal fogadta meg *Csemetét* s a könyvesek lázas gyorsasággal irták fel az 500—8000 jegyzéket a névjegyeikre.

Iván lázas gyorsasággal fúrta át magát a tömegen és elsietett félre, arra a helyre, a hol az istállófiúk a lombok alól nézik a verseny kimenetelét.

Az indulás helyén együtt volt már mind a nyolcz ló. *Bubenstreich* nyugtalan volt, ágaskodott, a mivel meghezitette az indulást.

Én Ivánra figyeltem. Sápadt volt, mint a fal és a látcső reszketett kezében.

— *Start* — kiáltá egyszerre sok ezer torok; a mezőny megindúlt, a lovak szélgyorsasággal vágtattak, csak egyes lónevek szaggatott kiáltása hallatszott még olykor, majd ez a kiáltás: *Bubenstreich* jön . . . Aztán némi csönd. Majd ismét: Verik Bubenstreichot . . . Melyik ez? . . *Csemete*; nézd a hitvány Csemete . . . nem . . . *Zátony*, gyönyörű finish . . . hármas holtverseny . . . Hallatlan . . . *Csemete, Csemete* . . . *Csemete* első!!

Ezer torokból hallatszott a *Csemete* neve.

Én Ivánt néztem, szemei üvegesen tekintettek a czélpont felé, arcza vonaglott, majd szederjessé vált, térdei pedig remegtek az izgalomtól.

Tudtam, hogy egy legutolsó sikkasztásával helyre pótolt mindent.

Meg volt váltva.

*

Egy órával később vidám hangon társalgott Iván a nagytribün egyik sarkában szép ifjú leányokkal.

Estefelé, a mint haza mentem, asztalomon egy levélkét találtam.

Iván hiyott meg a «Vadászkürt»-be egy pezsgős vacsorára.

A névjegy alá ez a két szó volt irva: csitt, csitt!!

B. A.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A divat az iparosok nagy örömére és hasznára, de a társadalmi állapotoknak nem csekély kárára, fényűzés dolgában tetőpontját érte el. Selyem ruhákra első rangú művészekkel virágcsokrokat vagy tájképeket festetnek; utazó ruhát szibériai czobolyvagy kék-rókaprém nélkűl még gondolni sem lehet. A «Crêpe de Chine» a khinai zavargás kitörése óta fogytán lévén, hasonló minőségű kelmékért Japánhoz kellett fordulni, csakhogy az ottani gyárosok és kereskedők ötszörös árakat követelnek. A ruhák legújabb szabása elég csinos, díszítésük sok izlésre vall. Láttunk őszi ruháknak való remek cheviot és plaid kelméket. A ruhát sima, magas derékkal, hosszú szűk újjakkal és mérsékelt bőségű szoknyával viselik. Díszítése megfelelő színű bársony, finom aczél- vagy tűzben aranyozott gombokkal.

A két különféle színű kelméből készűlt őszi ruhák ismét divatosak lettek. Így például kék vagy sötétzöld kashmir szoknyához bíborpiros vagy crême derekat viselnek, mely ellentétet a derék fölött alkalmazott persa szabású mellény kiegyenlíti. Valamennyi ruha szalagokkal gazdagon van díszítve; a vállról hat, esetleg több selyem- vagy chenille szalag lóg le, mely díszítésnek az a czélja, hogy a termetet nyúlánknak és kecsesnek tüntesse fel. Feltűnni óhajtó hölgyek a szoknyára finom posztó-, vagy bársony szalagokat varratnak.

Őszi felöltők dolgában a divat határozott irányt nem követ. Láttunk félhosszú, színes selyemmel bélelt gallérokat és majdnem bokáig érő vízálló franczia posztóból készült kabátokat. Ez utóbbiak hintóban, vasúton vagy hajón nagyon czélszerűek, habár nem minden termethez illenek. Egy elsőrangu bécsi divatüzlet Draga szerb királyné számára egy világos szürke peluche kelméből czoboly csuhával ellátott s hermelinnel bélelt őszi köpenyeget készített. Ára 6000 korona. Nem kevésbbé pazar fényű a szintén a belgrádi kir. palotába küldendő gyermek-kelengye, melyhez hasonlót másutt alig készítnek. Csupa csipke, atlasz à jour himzéssel. A babaruhák oly hosszúak, hogy azokból egy divatos uszályos szoknyát lehetne készíteni.

Menyasszonyi kelengyék dolgában mindinkább a józan egyszerűség jut érvényre. A divat gyorsan változik elannyira, hogy mire a fiatal menyecske a nászútról visszatér, mindaz, mit elutazása előtt csináltatott, már idejét múlja s kiment a divatból.

A párisi világkiállítás alatt lefolyt hivatalos és egyéb ünnepélyek, tánczestélyek és fogadások alkalmával feltűnt, hogy orosz, német és olasz hölgyek finom ízléssel, e mellett egyszerű, de azért mégis gazdag kiállítással készült öltözeteket viseltek, még pedig hazai gyárakban készült kelmékből. Állítások szerint helyes voltát igazolja az ide mellékelt képen látható öltözet, melyet Hatzfeld herczegnő az Elysée-palotában egyik díszebéden viselt.

A selyem szoknyára borított fekete csipkehálót virágágakká és remek arabeszkekké alakított színes, fehér és fekete jet-hímzés díszíti; a boleroszabású derék, valamint a hosszú újjak szintén fehér chantilly-csipkével vannak beszegve. A mellcsokor török satinből készült geranium-ágból áll. A szűk övet nagy gyémántos csat tartja össze. A fejdíszen remekmívű, drága kövekkel és gyöngyökkel kirakott japáni hosszú aranyhajtűk láthatók. A Berlinben készült fényes öltözet Párisban igen feltűnt.

A német és belga szövőipar fejlődése, valamint a nagy verseny folytán a divat szerényebb igényei már könnyen kielégíthetők mai napság. Így például a vékony, de azért erős szövetű belga posztókból rendkívül olcsó és szép ruhák s felöltők készülnek. A téli női köpenyegek, illetőleg városi bundák használata mindinkább terjed, mert a hozzáváló posztó elég olcsó és két, esetleg három szőrme bélést — róka, vadmacska vagy házi nyúlbőrből — is kitart, míg ezelőtt alig tíz évvel eféle ruhaneműik csakis gazdag embereknek voltak. Angol gyárak ügyesen utánzott szőrmeárúkat szállítanak, melyeket a kevésbbé vagyonos hölgyek téli köpenyegek bélésére s prémezésére, valamint a majdnem nélkülözhetetlen karmantyúk készítésére alkalmazhatnak. Egy valódi fókabőrből készült téli kabát ára legalább 1000—1200 Korona, míg az alig felismerhető utánzat csak 40 Koronába kerül. Nem kevésbbé olcsók a cseh- és magyar gyárakban készült tartós és e mellett nagyon csinos téli ruhakelmék, melyeknek ára öt év alatt majdnem 50 százalékkal alább szállt.

A toll jelenleg oly divatczikk, melylyel minden divathölgynek számolnia kell. Utazókalapok, fiatal leányok kalapjai, toque-ok és kerekkalapok kivétel nélkül hosszú, széles strucztollal díszíttetnek. Az éneklő madarak ellen Franczia országban viselt irtóháború tényleg megszűnt. Másutt azonban — nevezetesen Bécsben a kalapokon még elég paradicsommadarat, sárga rigót és egyéb exotikus madarat látni, sőt egy ottani divatárúsnő kirakatában kalapdíszítésűl egy egész madárfészket tett ki. Ha most a kalap oldalán lévő csatot megnyomják, a fészekben levő kitömött madárkák sipognak és énekelnek.

Nagy lendületet vett a józan divat a finom fehér vászonneműek dolgában, melyeket különösen ingeknél selyemmel akartak pótolni, miután azonban kitünt, hogy a selyem viselése európai éghajlatunkkal össze nem fér, sőt határozottan káros, a hölgyek ismét a fehér battiszthoz, vagy a hollandi vászonhoz tértek vissza.

Hasonló fordulat állt be a női czipőknél. A lapos alacsony sarkú angol czipő azért nem tetszett, mivel állítólag a csipkével beszegett selyem alsó szoknyához nem illett és valamely kissé hosszú vagy széles női láb méreteit még jobban feltüntette, míg a magas s szűk sarkú czipő e fogyatkozást némileg eltakarja. Mióta azonban a divat dolgaiban oly mérvadó hölgyek, mint a walesi herczegné és még többen az angol czipő mellett állhatatosan megmaradtak, a többség, sőt még a párisi színházak első rangú művésznői is lemondtak a magas sarkú czipőről.

Alice.

A VÁROSLIGETI LÓVERSENYTÉRRŐL. — A NAGY TRIBÜN ELŐTT.— Kossak fényképei után.

Elől székeken ülnek gróf Apponyi Lajos, Széll Kálmán miniszterelnök és gróf Andrássy Aladár.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyar viseletek története. E czímmel 1897-ben egy kiváló érdekességű s a maga nemében úttörő vállalat indult meg, mely részint szines, részint fekete rajzú képekben a magyar viselet történetét

korról-korra haladva történeti hitelességgel kivánta bemutatni a legrégibb időktől napjainkig. A képeket *Nemes* Mihály festőművész készítette, a hozzájuk való magyarázó szöveget pedig *Nagy* Géza történetbúvár és nemzeti múzeumi őr írta. Úgy a szöveg, mint a rajzok gondos forrástanulmányok alapján készültek s a közzététel előtt az országos képzőművészeti tanács birálatán is átmentek. A mű kiadására aztán a vallás- és közoktatásügyi miniszterium támogatásával a Franklin-Társulat vállalkozott, mely föladatának kitünően megfelelt. A vállalat, mely füzetekben jelent meg, most már teljesen be van fejezve és díszes önálló kötetben kapható. A magyar viseleteket föltüntető anyag most feldolgozva, összegyűjtve együtt tárúl föl előttünk 111 képtáblán, melyek közül 40 szines, 71 pedig fekete rajz. Egy-egy képtáblán 12—20 alak van s oly tüzetes gonddal kidolgozva, hogy az öltözet mellett azon kor- szakáll- és hajviselete is a lehető leghivebben van feltüntetve. A 205 nagy negyedrét lapra terjedő ismertetés valóságos történeti monografia. Elmondja a magyar viselet eredetét és fejlődésének menetét egészen a szittya-szarmata, méd-perzsa, parthus-szaka, szasszanida és hun-avar viseletben föltalálható elemeitől kezdve s egyúttal kimerítő magyarázatokat ad az egyes táblákról, hogy mi rajtuk a teljesen hiteles, mi a valószinű s mi a föltételes. Ezekhez még 34 lapnyi jegyzetet is ad, ismertetvén a képekhez és a magyarázathoz használt forrásokat. E becses gyűjtemény rendkívül érdekelhet minden magyar embert, de különösen nélkülözhetetlen segédkönyv lesz a történeti festők és szobrászok számára, nagy hasznára lesz iskoláinknak a hazai történelem tanításánál, mint szemléltető eszköz, és nagy szolgálatokat fog tenni szinészetünknek a jelmezek kiállításánál, mint szintén némely iparágnak is. A díszműnek is beváló munkához szép magyar stilű bekötő tábla is készült. A teljes mű ára kötve 80 korona. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában.

Vörösmarty születésének százados ünnepe. Vörösmarty születésének századik évfordulóját nagyobb ünnepélyekkel ülik meg *Budapesten* és *Székesfehérvárott*. Budapesten a Kisfaludy-társaság rendezi az ünnepet, november 26-án, vasárnap a tudományos akadémia disztermében. Az ünnepélyen *Gyulai* Pál, *Beöthy* Zsolt, *Rákosi* Jenő és *Berzeviczy* Albert fogja a nagy költő emlékét méltatni. A Kisfaludy-társaság ezenkívül emléktáblával jelöli meg a váczi-utczai 10. számu házat, a hol Vörösmarty meghalt. A Kisfaludy-társaság a középiskolai ifjuság számára megiratta a nagy költő életrajzát *Beöthy* Zsolttal, a Kisfaludy-társaság elnökével. Ezt a társaság ötvenezer példányban ingyen küldi meg az ország összes középiskolai tanulóinak. A budapesti ünnepek méltóan fogják előkészíteni a Vörösmarty-kör országos ünnepét, mely deczember elsején lesz Székesfehérvárott.

A *Petőfi-társaság* már november elején tart Vörösmarty-ünnepet a Vigadóban, azért korábban egy hóval a költő születésnapja előtt, hogy a Vörösmarty-ünnepek minél általánosabbá tételére buzdítson. Az ünnepre meghívja első sorban a költő rokonait, a kormányt, a törvényhozás mindkét házát, a törvényhatóságokat s az ország összes irodalmi egyesületeit. Vörösmarty irodalmi jelentőségéről *Jókai* Mór tart felolvasást, megnyitó beszédet *Bartók* Lajos mond, *Abrányi* Emil, *Endrődi* Sándor és *Somló* Sándor költeményeket olvasnak.

Kápolnás-Nyék, Vörösmarty Mihály szülőfaluja, szobrot állít nagynevű fiának. A község képviselőtestülete egyhangulag határozta ezt. A költségeket a község és a vidék lakosságának adakozásából gyűjtik össze.

Pompéji utolsó napjai, regény, irta Lord Lytton *Bulwer* Eduárd; a szerző átnézte kiadás után fordította dr. *Wirtzfeld* Béla. Bulwernek ez a történeti regénye még 1834-ben jelent meg angolul, sok kiadást ért minden művelt nyelven. Tüzetes tanulmányok után irt korrajz, érdekesen szőtt mesével, történiai jellemzéssel. Magyar nyelvre ugyan megkésve fordították, de azért most is ajánlatos olvasmány öregeknek, ifjaknak. Az 565 lapra terjedő kötet ára 6 korona s ifj. Nágel Ottó budapesti könyvkereskedésében kapható.

Arczképek Munkácsytól. Türr István tábornok, ki jelenleg Budapesten tartózkodik, a szépművészeti muzeumnak ajándékozta Munkácsytól festett arczképét. A muzeum birja már Liszt Ferencz arczképét is a nagy művésztől. Itthon van a Munkácsytól való arczképek legkitűnőbbje, néhai Haynald bíbornok képmása is. Ha nagy alkotásainak legkitűnőbbjeit nem szerezhettük is meg, az arczképekből legalább a legjobbak itthon vannak.

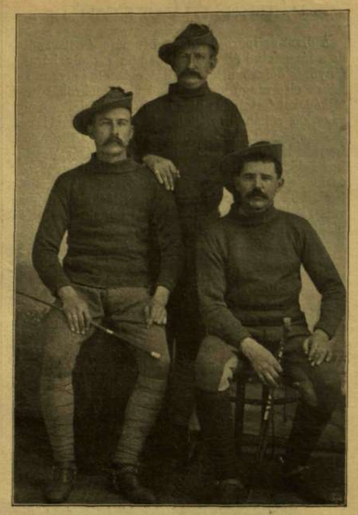

Kéméndy Elemér.

NATALI ANGOL CSENDŐRÖK. — Natali fénykép után.

Szinházak. A fővárosi szinházakban megindult a szinpadi ujdonságok bemutatása, egymást érik az új darabok, vagy régebbiek felujítása. A budapesti közönség már hazaérkezett nyaralásából, faluról, fürdőről, s a szinházak megtelnek az ismerős szinházi publikummal.

A *Nemzeti Szinház* első ujdonságúl egy német vígjátékot hozott szinre szeptember 21-ikén. Schönthan és Koppel-Ellfeld a darab szerzői, a darab czime «*Az aranyasszony*». Magyar szinre átültette *Makai* Emil, a ki hangzatosan, csendülő rimekben fordította le a verses művet, de ezenkívül még magyarba oltotta az egész darabot, holott annak német voltát se a tárgyban, se az alakokban, se a szentimentális érzésben letagadni nem lehet, a német aranyműves műhely Nagy-Enyedre helyezve nem lesz magyar iparosműhely s az olyan lézengő lovagok, mint grófi Gerleváry és gróf Zmojenszky épen Bethlen Gábor korából nagyon is kirínak. A magyar irodalom nem oly szegény, hogy idegen termékek magyarra gyurásával kelljen hamis illuzióban tartani a közönséget, és pedig épen a Nemzeti Szinháznak. «Az aranyasszony» különben sem magvas szinpadi termék, se mint *dráma*, se mint költői munka. Elismerésre méltó tulajdonsága, hogy a frivolságokkal szakít s költői hangulat alá helyezi csekély értékét. Az Erdély aranykorába beilleszteti «Aranyasszony» egy hires ötvösmesternek özvegye, ki a szép és jószivű, de hiú, nagyraló s bárók, grófok után sóhajtozik. Egy nagy-enyedi polgárasszony aligha ilyen lehetett Bethlen idejében. A szép Éva asszonyt valami Gerleváry, egy elzüllött, öreg gróf szeretné feleségül venni, hogy adósságait kifizethesse. Szövetségese neki a lengyel Znojenszky gróf. Éva szivét azonban sok küzdelem és érzelgősség után a műhely első legénye, Péter nyeri meg, a kinek megmagyarosításával az átültető óvatosan bánt, mert a ki gitár mellett esti szerenádokat énekel, az ilyen szokású magyar mesterlegénynek legalább a vándoréveiből kellett volna kimutatni, hogy Olaszországban járt. A darab második felvonása tett leginkább hatást, a hol a darab bohózatba megy át, s Gerleváry (Náday) és Znojemszky (Ujházi) személyesítői szabad szárnyat engedtek a mókázásnak. A főszerepet *Cs. Alszeghy* Irma asszony szeretetreméltó kedvességgel játszotta. Mellette *Dezső* József (Péter) képviselte még a szinmű jobb elemeit. A Bethlen-korbeli viselet szép öltözékeit is meg kell még említenünk.

A *Vigszinház* egy komoly drámai művet illesztett szeptember 22-ikén játékrendjébe. Hauptmann Gerhard «*Takácsok*» drámáját, a német szinműirodalom egyik feltünő darabját adták Komor Gyula fordításában azon a színpadon, hol leginkább bohózatok és kétértelműségek szokták mulattatni a közönséget. De ezt a komor színművet, mely a szegénység és nyomorúság megindító képe, szintén elég erővel vitték a közönség elé. A közreműködők közt egy kisebb szerepet művészetének teljességével játszott *Jászai* Mari.

A darab nem új a magyar színpadokon. Néhol betiltották, mert szocziálista eszméket láttak a nyomorúság panaszában, az éhségről, a hatalmasok zsarnokságáról mindegyre fölhangzó szenvedélyes kitörésekben. A szegény kézműveseknek a gyáripar ellen való küzdelmét a takácsok nyomorában foglalja össze a német iró, a ki a modern reális irodalom egyik első képviselője. Alakjait rideg élethűséggel festi; az a jelenet pedig, mikor az elkeseredett és felbőszült tömeg betör Dreissiger házába, ront és pusztít, mesteri rész és jól is jelenetezték a Vigszinházban, úgy, hogy utána Péchy rendezőt is kitapsolták. A szinmű drámai tulajdonságai nem valami erősek. *Jászai* Mari egy rongyos, munkás asszony szerepében kitöréseivel és játékával tetőzte be az előadás izgalmait. *Hunyadi* Margit, *Góth*, *Balassa*, *Gál*, *Tapolczai*, *Hegedüs*, *Fenyvesi*, *Szatmári*, *Kazaliczky*, *Szerémi* mindnyájan kivették részöket abból a hatásból, melyet e nem közönséges irói tehetségtől eredő darab a Vigszinházban tett.

A *Népszinház* hosszabb ideig játékrenden maradó eredeti népszinműhöz jutott *Géczy* István új darabjában, mely «*A mit az erdő mesél*» czimen szeptember 26-ikán került szinre. Géczy az újabb népszinműirók közt leginkább ismeri a falusi életet, s leginkább megfigyeli a falusi embert. Most is elismerni való tehetséggel irt meg egy sötét, véres történetet, melyben sok a regényes és sokszor hiányzik a valószínűség és az emberi természet lélektani kétszerkettője. De a regényesség közé elfogadhatón keveri bele a rémeset; idealizmusa nem hiányzik s a derű sugárairól sem feledkezik meg. Nyelvében zamatot találhatni; a színpadot betölti jelenetről-jelenetre, s a közönség figyelmét odafűzi. A szinműhöz *Mocsári* Imre irt borongós hangulatú népdalokat, s ezek is tetszettek. A közönség oly jól fogadta a darabot, mint már régen nem fogadott új népszinművet s az is épen Géczy «Gyimesi vadvirága» volt.

A nem épen világosan indokolt mese a következő. Bacsó János híres vadorzó agyonlőtt egy embert az erdőben, mert elcsábította a feleségét. Sütő Feri, az új erdész beleszeret Bacsó lányába, Katóba. A kit pedig az öreg Bacsó megölt, az Sütő Ferinek az édesapja volt. Az öreg azonban nem akarja feleségül adni a lányát Dóka Jancsihoz sem, a ki neki bűntársa a vadorzásban. Ez a helyzet elég drámai, a szerzőnek nem kis nehézséget ad a kibontakozásra. Hatásos jelenete a darabnak, mikor az erdész, Sütő Feri vadorzáson kapja Bacsót, s most már vagy a lányt követeli magának, vagy pedig följelenti az öreget, a kitől puskáját elvéve, magára hagyja. Ekkor jön Dóka Jancsi s a fegyvertelen Bacsó felszólítja, hogy lőjje le közös ellenségüket. Dóka Jancsi követeli, hogy az öreg adja hozzá a lányát. Bacsó ezt most is megtagadja, mire Dóka Jancsi orozva agyonlövi. Sok jel arra mutat, mintha Sütő Feri lőtte volna le Bacsót és Katóban is emésztő gyanú támad. Egy kissé nehézkesen derül ki az igazság és végre is Kató a Feri felesége lesz, mert a szülők bűneiért a gyermekek nem szenvedhetnek. A mellék-alakok sok elevenséget visznek a színpadra, kivált a Ficzere-család. A szinház legjobb erői működnek közre az új darabban. Ellsőd helyen *Blaháné* (Kató) bámulatos friss kedélyével, találó felfogásával, csattogó énekével. A népszinművekben ma is utólérhetetlen, s a közönség gyönyörködve tapasztalta ezt legújabb szerepében is. *Vidor*, *Németh* József, *Ujvári*, *Szabó* Antal, *Gazsi* Mariska, *Siposné*, *Horváth* Vincze, *Kiss* Mihály, *Szerdahelyi* sikerűlt összjátékkal emelték a Géczy darabjának sikerét.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kisfaludy-társaság a nyári szünet után szept. 26-ikán tartotta első ülését. *Beöthy* Zsolt elnök szives szavakkal üdvözölte a tagokat s az újra nagy számban megjelent hallgatóságot, kérve, hogy a közönség továbbra is tartsa meg érdeklődését.

Vargha Gyula titkár jelentette, hogy Kisfaludy Károly muzeumkerti szobrának kijavítása megtörtént. Majd bemutatta *Kornfeld* Zsigmond levelét, melyben megköszönte a társaság könyvkiadó-bizottságába történt megválasztását, s 200 koronával alapító tag lett. *Beöthy* elnök azt jelentette, hogy a társaság kiállítását Párisban aranyéremmel tüntették ki. A kiállítás rendezőinek, *Szüry* Dénesnek és *Erődy* Bélának jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. A hirlapok közléséből értesült az elnök, hogy a kerepesi-úti temető egy részét a főváros fól akarja ásatni. A sirok között vannak *Kisfaludy* Károly,

továbbá *Vachott* Sándor, *Garay*, *Egressy* s más nagyjaink hantjai, miért is az elnök átirt a polgármesterhez, s kérte, hogy ezeket a sirokat ne bolygassák fel. A polgármester értesítette az elnökséget, hogy kötelességének tartja e sirok épségben tartásáról gondoskodni.

Az ülésen első felolvasó *Alexander* Bernát volt, a ki legközelebb megjelenő művéből, a «Diderot tanulmányok»-ból olvasott föl egy szenvedélyes kitörésekben. A szegény kézműveseknek a gyáripar ellen való küzdelmét a takácsok nyomorában foglalja össze a német iró, a ki a modern reális irodalom egyik első képviselője. Alakjait rideg élethűséggel festi; az a jelenet pedig, mikor az elkeseredett és felbőszült tömeg betör Dreissiger házába, ront és pusztít, mesteri rész és jól is jelenetezték a Vigszinházban, úgy, hogy utána Péchy rendezőt is kitapsolták. A szinmű drámai tulajdonságai nem valami erősek. *Jászai* Mari egy rongyos, munkás asszony szerepében kitöréseivel és játékával tetőzte be az előadás izgalmait. *Hunyadi* Margit, *Góth*, *Balassa*, *Gál*, *Tapolczai*, *Hegedüs*, *Fenyvesi*, *Szatmári*, *Kazaliczky*, *Szerémi* mindnyájan kivették részöket abból a hatásból, melyet e nem közönséges irói tehetségtől eredő darab a Vigszinházban tett.

A *Népszinház* hosszabb ideig játékrenden maradó eredeti népszinműhöz jutott *Géczy* István új darabjában, mely «*A mit az erdő mesél*» czimen szeptember 26-ikán került szinre. Géczy az újabb népszinműirók közt leginkább ismeri a falusi életet, s leginkább megfigyeli a falusi embert. Most is elismerni való tehetséggel irt meg egy sötét, véres történetet, melyben sok a regényes és sokszor hiányzik a valószínűség és az emberi természet lélektani kétszerkettője. De a regényesség közé elfogadhatón keveri bele a rémeset; idealizmusa nem hiányzik s a derű sugárairól sem feledkezik meg. Nyelvében zamatot találhatni; a színpadot betölti jelenetről-jelenetre, s a közönség figyelmét odafűzi. A szinműhöz *Mocsári* Imre irt borongós hangulatú népdalokat, s ezek is tetszettek. A közönség oly jól fogadta a darabot, mint már régen nem fogadott új népszinművet s az is épen Géczy «Gyimesi vadvirága» volt.

A nem épen világosan indokolt mese a következő. Bacsó János híres vadorzó agyonlőtt egy embert az erdőben, mert elcsábította a feleségét. Sütő Feri, az új erdész beleszeret Bacsó lányába, Katóba. A kit pedig az öreg Bacsó megölt, az Sütő Ferinek az édesapja volt. Az öreg azonban nem akarja feleségül adni a lányát Dóka Jancsihoz sem, a ki neki bűntársa a vadorzásban. Ez a helyzet elég drámai, a szerzőnek nem kis nehézséget ad a kibontakozásra. Hatásos jelenete a darabnak, mikor az erdész, Sütő Feri vadorzáson kapja Bacsót, s most már vagy a lányt követeli magának, vagy pedig följelenti az öreget, a kitől puskáját elvéve, magára hagyja. Ekkor jön Dóka Jancsi s a fegyvertelen Bacsó felszólítja, hogy lőjje le közös ellenségüket. Dóka Jancsi követeli, hogy az öreg adja hozzá a lányát. Bacsó ezt most is megtagadja, mire Dóka Jancsi orozva agyonlövi. Sok jel arra mutat, mintha Sütő Feri lőtte volna le Bacsót és Katóban is emésztő gyanú támad. Egy kissé nehézkesen derül ki az igazság és végre is Kató a Feri felesége lesz, mert a szülők bűneiért a gyermekek nem szenvedhetnek. A mellék-alakok sok elevenséget visznek a színpadra, kivált a Ficzere-család. A szinház legjobb erői működnek közre az új darabban. Ellsőd helyen *Blaháné* (Kató) bámulatos friss kedélyével, találó felfogásával, csattogó énekével. A népszinművekben ma is utólérhetetlen, s a közönség gyönyörködve tapasztalta ezt legújabb szerepében is. *Vidor*, *Németh* József, *Ujvári*, *Szabó* Antal, *Gazsi* Mariska, *Siposné*, *Horváth* Vincze, *Kiss* Mihály, *Szerdahelyi* sikerűlt összjátékkal emelték a Géczy darabjának sikerét.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kisfaludy-társaság a nyári szünet után szept. 26-ikán tartotta első ülését. *Beöthy* Zsolt elnök szives szavakkal üdvözölte a tagokat s az újra nagy számban megjelent hallgatóságot, kérve, hogy a közönség továbbra is tartsa meg érdeklődését.

Vargha Gyula titkár jelentette, hogy Kisfaludy Károly muzeumkerti szobrának kijavítása megtörtént. Majd bemutatta *Kornfeld* Zsigmond levelét, melyben megköszönte a társaság könyvkiadó-bizottságába történt megválasztását, s 200 koronával alapító tag lett. *Beöthy* elnök azt jelentette, hogy a társaság kiállítását Párisban aranyéremmel tüntették ki. A kiállítás rendezőinek, *Szüry* Dénesnek és *Erődy* Bélának jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak. A hirlapok közléséből értesült az elnök, hogy a kerepesi-úti temető egy részét a főváros fól akarja ásatni. A sirok között vannak *Kisfaludy* Károly, továbbá *Vachott* Sándor, *Garay*, *Egressy* s más nagyjaink hantjai, miért is az elnök átirt a polgármesterhez, s kérte, hogy ezeket a sirokat ne bolygassák fel. A polgármester értesítette az elnökséget, hogy kötelességének tartja e sirok épségben tartásáról gondoskodni.

Az ülésen első felolvasó *Alexander* Bernát volt, a ki legközelebb megjelenő művéből, a «Diderot tanulmányok»-ból olvasott föl egy szenvedélyes kitörésekben. A szegény kézműveseknek a gyáripar ellen való küzdelmét a takácsok nyomorában foglalja össze a német iró, a ki a modern reális irodalom egyik első képviselője. Alakjait rideg élethűséggel festi; az a jelenet pedig, mikor az elkeseredett és felbőszült tömeg betör Dreissiger házába, ront és pusztít, mesteri rész és jól is jelenetezték a Vigszinházban, úgy, hogy utána Péchy rendezőt is kitapsolták. A szinmű drámai tulajdonságai nem valami erősek. *Jászai* Mari egy rongyos, munkás asszony szerepében kitöréseivel és játékával tetőzte be az előadás izgalmait. *Hunyadi* Margit, *Góth*, *Balassa*, *Gál*, *Tapolczai*, *Hegedüs*, *Fenyvesi*, *Szatmári*, *Kazaliczky*, *Szerémi* mindnyájan kivették részöket abból a hatásból, melyet e nem közönséges irói tehetségtől eredő darab a Vigszinházban tett.

A *Népszinház* hosszabb ideig játékrenden maradó eredeti népszinműhöz jutott *Géczy* István új darabjában, mely «*A mit az erdő mesél*» czimen szeptember 26-ikán került szinre. Géczy az újabb népszinműirók közt leginkább ismeri a falusi életet, s leginkább megfigyeli a falusi embert. Most is elismerni való tehetséggel irt meg egy sötét, véres történetet, melyben sok a regényes és sokszor hiányzik a valószínűség és az emberi természet lélektani kétszerkettője. De a regényesség közé elfogadhatón keveri bele a rémeset; idealizmusa nem hiányzik s a derű sugárairól sem feledkezik meg. Nyelvében zamatot találhatni; a színpadot betölti jelenetről-jelenetre, s a közönség figyelmét odafűzi. A szinműhöz *Mocsári* Imre irt borongós hangulatú népdalokat, s ezek is tetszettek. A közönség oly jól fogadta a darabot, mint már régen nem fogadott új népszinművet s az is épen Géczy «Gyimesi vadvirága» volt.

A nem épen világosan indokolt mese a következő. Bacsó János híres vadorzó agyonlőtt egy embert az erdőben, mert elcsábította a feleségét. Sütő Feri, az új erdész beleszeret Bacsó lányába, Katóba. A kit pedig az öreg Bacsó megölt, az Sütő Ferinek az édesapja volt. Az öreg azonban nem akarja feleségül adni a lányát Dóka Jancsihoz sem, a ki neki bűntársa a vadorzásban. Ez a helyzet elég drámai, a szerzőnek nem kis nehézséget ad a kibontakozásra. Hatásos jelenete a darabnak, mikor az erdész, Sütő Feri vadorzáson kapja Bacsót, s most már vagy a lányt követeli magának, vagy pedig följelenti az öreget, a kitől puskáját elvéve, magára hagyja. Ekkor jön Dóka Jancsi s a fegyvertelen Bacsó felszólítja, hogy lőjje le közös ellenségüket. Dóka Jancsi követeli, hogy az öreg adja hozzá a lányát. Bacsó ezt most is megtagadja, mire Dóka Jancsi orozva agyonlövi. Sok jel arra mutat, mintha Sütő Feri lőtte volna le Bacsót és Katóban is emésztő gyanú támad. Egy kissé nehézkesen derül ki az igazság és végre is Kató a Feri felesége lesz, mert a szülők bűneiért a gyermekek nem szenvedhetnek. A mellék-alakok sok elevenséget visznek a színpadra, kivált a Ficzere-család. A szinház legjobb erői működnek közre az új darabban. Ellsőd helyen *Blaháné* (Kató) bámulatos friss kedélyével, találó felfogásával, csattogó énekével. A népszinművekben ma is utólérhetetlen, s a közönség gyönyörködve tapasztalta ezt legújabb szerepében is. *Vidor*, *Németh* József, *Ujvári*, *Szabó* Antal, *Gazsi* Mariska, *Siposné*, *Horváth* Vincze, *Kiss* Mihály, *Szerdahelyi* sikerűlt összjátékkal emelték a Géczy darabjának sikerét.

EBÉD-ÖLTÖZET. (Párisi divatkép.)

Előfizetési fölhivás

az október—deczemberi évnegyedre.

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése szept. hó végén lejár, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújitására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

A «**Vasárnapi Ujság**» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, hetenként két és félíven, **évenként több mint 130 íven,** s több mint **ezer képpel** jelen meg. A «**Vasárnapi Ujság Regénytára**» czimü állandó heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi iróktól közöl elbeszéléseket és regényeket. *Regénytárunk eredeti elbeszéléseket és regényeket* illusztrálva közölt eddigelé *Jókai Mórtól*, *Mikszáth Kálmántól*, *Baksay Sándortól*, *Rákosi Viktortól*, *Gyarmathy Zsigánétól*, *Vértesi Arnoldtól*, *Szivos Bélától*, *Máriaffi Dávidtól*, stb. — Októberben *Bársony István* «*Borsa József*» czimü hosszabb új elbeszélésének közlését kezdjük meg, melyhez *Neogrády Antal* festőművészünk készitett rajzokat.

A «**Politikai Ujdonságok**» a «Vasárnapi Ujság» társlapja a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *leszórtan* jelen meg.

A «**Politikai Ujdonságok**» *előfizetői* új év óta e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett *külön díj nélkül kapják* a «**Világkrónika**» *képes heti közlönyt* és a «**Magyar Gazda**» czimü havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes melléklapot. Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk *terjedelme* mellékleteivel együtt *bővebb*, mint eddig volt; előfizetési áraink azonban az eddigiek maradtak.

A «**Világkrónika**» hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló czikkeken kívül rendesen közöl *nagyobb elbeszéléseket*, *regényeket*, *utirajzokat*, úgy szintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A «**Vasárnapi Ujság**» negyedévre 4 korona, — félévre 8 korona.

A «**Vasárnapi Ujság**» a «**Világkrónika**»-val együtt negyedévre 4 korona 80 fillér, — félévre 9 korona 60 fillér.

A **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Világkrónikával** negyedévre 6 korona, — félévre 12 korona.

Az előfizetések a «**Vasárnapi Ujság**» és «**Politikai Ujdonságok**» **kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utcza 4. szám** küldendők. *Egyes előfizetések* legczélszerűbben posta-utalvány által eszközölhetők.

MI UJSÁG?

A perzsa sah Budapesten. *Muzaffer-Eddin* perzsa sah szept. 24-ikén érkezett Budapestre Bécsből s itt tartózkodott szept. 27-ikéig. Ekkor délben Konstantinápolyba utazott Belgrádon keresztül, a szultán látogatására, de onnan okt. 8-ikán még visszatér Budapestre, a következő napon is itt pihen, s Oroszországon keresztül utazik haza majd országába. Konstantinápolyból közelebb volna ugyan az út, de a sah kényelmesen szeret utazni, a tengert pedig kerüli.

Kelet uralkodója a legszivesebb fogadtatásra talált a magyar fővárosban. Noha sötét este érkezett meg, mégis sűrűn ellepte a kiváncsi közönség az utczákat, s éljenzett. Több helyen az oroszlános zöldfehér zászlót is kitűzték. A nyugoti pályaudvaron szept. 24-ikén esti 7 órára megjelentek a miniszterek, a hatóságok főbbjei, a tábornokok. Nagyszámú katonaság vonult ki zenészével s utczákon állt sorfalat, s a rendőrök mindenütt jelen voltak, a mit indokolt eléggé, hogy a sah ellen Párisban merényletet kisérlettek meg. Hét órakor érkezett a vonat a perzsa uralkodóval és nagyszámú kiséretével. *A sah* Budapesten is uralkodónk vendége lévén, Ő Felsége nevében *József Ágost* főherczeg üdvözölte. Majd a miniszterek bemutatása következett. *Nerimán* kán bécsi perzsa követ bemutatta *Vámbéry* Ármin egyetemi tanárt is, a hires orientálistát a sahnak, ki nagy nyájassággal perzsa nyelven szólt a tudóshoz. *A sah* József Ágost főherczeggel ült egy kocsiba, a katonai zenekar a perzsa indulót játszotta, s a fogatok hosszú sora a nagy tömeg éljenzése közt hajtatott a «Hungária» fogadóba, hol a sah egész kiséretével megszállt. A perzsa felség, ki gyengélkedő, csakhamar nyugalomra tért. Másnap délelőtt először is *Széll* Kálmán miniszterelnököt, s gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnagyot fogadta, aztán *Vámbéry* Ármint, kivel hosszan beszélgetett, s ki perzsa nyelven irt rövid üdvözlő verset nyujtott át, melyet rányomtattak az operaszinház díszelőadásának szinlapjára is. A *sah* fölkérette *Hegedüs* Sándor kereskedelmi minisztert, hogy a kereskedelmi múzeumban levő tárgyakból, különösen a szövött árukból küldessen neki mintákat. Már e napon több rendjelt osztott ki. József Ágost főherczeg, Széll miniszterelnök, a miniszterek, ig Lobkovitz hadtestparancsnok a legnagyobb perzsa rendjeleket kapták. Délután 3 órakor a sah sétakocsizásra indult a városban. Átment Budára és onnan visszajövet az Andrássy-uton, városligeten keresztül hajtatott a *lóversenyre*, a hol félórát időzött, s aztán visszatért lakására. A közönség mindenütt szívesen üdvözölte. Esti 6 órakor *udvari ebéd* volt a Hungáriában. A *sah* balján *József Ágost* főherczeg, jobbján *Széll* miniszterelnök ült, aztán fölváltva a perzsa és a magyar méltóságok, tábornokok, polgármesterek. Ebéd alatt Radics Béla zenekara játszott. A keleti vendégek a lakomán csak vizet ittak. A *sah* perzsa nyelven felköszöntötte a királyt. Szavait tolmács fordította le. *József* Ágost pedig a sahot köszöntötte fel. Nyolcz óra előtt vége volt az ebédnek, a főherczeg és uraságok az *operaszinházba* siettek, hova a sah pontban 8 órakor érkezett. A zenekar a perzsa himnuszt játszotta, mikor a sah és a főherczeg a királyi páholyban megjelentek. A miniszterelnök, új rendjelével, szintén a páholyban foglalt helyet. Előadásra került a «Bánkbán» opera első felvonásának egy része és «Piros czipő» ballet. A sah végig nézte az előadást, s a közönség zajos üdvözlése közt távozott.

Szeptember 26-ikán a sah a délelőtt nagy részét a kitüntetések összeállításával töltötte el. Kosár számra hordták föl az apró tokocskákat, melyekben a rendjelek voltak. A sah Budapest szegényei számára is nagyobb összeget küldött a főpolgármesternek. A kiséret tagjai ezalatt a fegyvergyárt és a város egyes részeit nézték meg, s néhány üzletet. A *sah* délután harmadfél órakor *József Ágost* főherczeggel, *Sadrazam* nagyvezir és több perzsa méltóság, valamint gróf Apponyi udvarnagy kiséretében az *új országház* megtekintésére mentek, onnan a *Margitszigetre* kocsiztak. Magyar és perzsa zászlók lengtek itt, katonazenekar játszott. *Széll* Kálmán az új hidnál csatlakozott a sah kiséretéhez. A szigeten a főherczegi kastélyban volt *Klotild* főherczegnő is, leányával, *Erzsébet* főherczegnővel, s az első emeletről nézték a hosszú ösvényt. A fürdő előtt a sah gyalog tett sétát. A nap melegen tüzött s a keleti ember ilyenkor hideg vízben megmosdik. A sah most is kifejezte ebbeli kivánságát. Rögtön hoztak egy korsó vizet, s a felség a közönség szemeláttára megmosakodott. A nagyvezér öntötte kezére a vizet s a bécsi perzsa követ adott neki törülközőt. A királyok királya azután a tarka virágágyhoz ment, leszakított egy kékszínű virágot és

szagolgatta. Négy órakor a sah és az egész társaság elhagyta a szigetet. Hat órakor a sah a *Park-klubba* hajtatott, hol József Ágost főherczeg adott ebédet. A miniszterek, államtitkárok, hatóságok fejei, tábornokok, a képviselőház elnöke voltak hivatalosak. Az ebéd közepén *József Ágost* főherczeg felköszöntötte a *sahot,* ki viszont a királyt és a főherczeget köszöntötte fel. Meghallgatta a telefon-hirmondó külön vezetékén a sah tiszteletére rendezett hangversenyt is, melyben *Küry* Klára, F. *Pevny* Irén és *Handel* Berta énekeltek; *Kunos* Ignácz perzsa nyelven mondott üdvözlő szavakat a telefonba. *Hegedüs* miniszter adott felvilágosításokat a sahnak. Az ebédről a sah ismét az *Operaszinházba* hajtatott, melynek előadása a múlt este nagyon megnyerte tetszését. Az «Aida» operát játszották, s egy részletet bevettek a «Zulejka» balletből is. A sah a ballet után hazatért, s ezzel véget ért budapesti időzésének programmja.

Szeptember 27-ikén reggel magához kérette *Vámbéryt* s értékes gyémántgyűrűvel ajándékozta meg. Egyszersmind így szólt hozzá: «Mondd meg a magyaroknak, nagyon meg vagyok elégedve vendégszeretetükkel. Meglepett, elragadott minden, a mit a ti szép városotokban láttam. Előre örülök, hogy Konstantinápolyból visszatérve itt megpihenhetek hosszú útam előtt.» A sah bucsuzásúl megcsókolta a tudóst. *József Ágost* főherczeg fél tizenegy órakor érkezett, s nemsokára a legragyogóbb díszruhájába öltözött perzsa sahhal együtt udvari fogatba ültek, s a fejedelem a budapesti rendes környezetét alkotó urakkal kikocsizott a nyugati pályaudvarhoz. Itt összegyűltek a miniszterek is. Az elutazás előtt a sah arra kérte a főherczeget, legyen tolmácsa a király előtt hálás érzelmeinek kifejezésében. A főherczeg szíves előzékenységét szintén megköszönte. *Széll* miniszterelnök előtt elragadtatással nyilatkozott budapesti fogadtatásáról. Perzsa nyelven szólt és *Neriman* khán fordította szavait francziára. Kezet szorítván a főherczeggel, a miniszterelnökkel, Lobkovitz hadtestparancsnokkal, beszállt a vasúti kocsiba. A vonat éljenzés és a perzsa himnusz hangjai közt indúlt meg.

József főherczeg állapota. A főherczeg állapota napról-napra javúl. Bokájában eltört lába kifogástalanúl gyógyúl. A főherczeg a nap legnagyobb részét a szabadban tölti.

Házasság. *Timon* Ákos miniszteri tanácsos, egyetemi tanár nőül vette Egerben *Imre* Miklós ügyvéd, érseki jogtanácsos leányát: *Leonát.*

De Wett tábornok él. A dél-afrikai harcztérről angol lapok számára érkezett tudósítás, hogy De Wett, a boerok vakmerő vezére Potchestroomnál elesett, valótlan. De Wett még most is küzd Oranjeban. Bizonyítja ezt az angol fővezérlet köréből, Pretóriából szeptember 26-ikán érkezett távirat, mely szerint onnan erős lovas csapat indult De Wett tábornok üldözésére.

Andrée sorsa. Az éjszaki sark felkutatására harmadéve elindúlt Andrée és két társa sorsa még mindig foglalkoztatja a tudományos köröket. De most már kétségtelennek tartják elvesztöket. Erről a szomorú bizonyosságról szólt dr. *Eckholm* is a stockholmi antropologiai társaság legutóbbi ülésén. Birálat alá vette az Andréeról érkezett hireket, s főleg azokra az üres gömbökre, a bójákra utalt, melyeket különböző helyeken a tengerből fogtak ki. Ezekben üzenetnek kellett volna lenni. De üresek voltak, és valószinűleg soha nem is tartalmaztak semmi irást, mert erősen lezárva találták. Ezek akkor juthattak a tengerbe, mikor a léghajó elpusztult.

HALÁLOZÁSOK.

MARTINEZ CAMPOS spanyol tábornagy, a ki a Spanyolországban most uralkodó dinasztiát 1874-ben ismét visszahelyezte a trónra, meghalt Madridban szeptember 23-ikán, 67 éves korában. Nagy szerepe jutott Spanyolország legújabb történetében; volt miniszterelnök, a szenátus elnöke. 1877-ben Kuba szigetére küldték, hol nagy szigorral el is fojtotta a fölkelést. Ez igen népszerűvé tette, s többször viselt miniszterséget. Kubában újra kitörvén a fölkelés, 1895-ben ismét oda küldték; ennek a feladatnak azonban nem bírt megfelelni; 1896 január havában visszahívták Kubából s nyugalomba küldték.

Dr. ALBERT EDE, a bécsi orvosi egyetem sebészeti klinikájának nagyhirű igazgatója elhunyt 59 éves korában a csehországi Senftenbergben, a hol nyaralt. A bécsi egyetemet nagy veszteség érte a kitünő sebészorvos halálában. Tudása, tudományszeretete, kiváló tehetsége a tanítás terén, könyvei nagy tiszteletet szereztek számára. 1881-ben, Dumreicher halála után nevezték ki a bécsi egyetem tanáraul.

PAPP LAJOS, magyar tengerészhadnagy elesett Khinában szeptember 20-ikán Pejtáng ostrománál. Ő a khinai háború első magyar áldozata. Fia volt Papp Béla tábornoknak, Kolozsvár honvéd-dandár parancsnokának s még csak 19 éves. Kolozsvártt igen nagy a részvét a közszeretetben élő, mélyen sujtott atya iránt. A király is kifejezte részvétét a tábornoknak, egyik főhadsegéde által küldött táviratban.

Elhúnytak még a közelebbi napokban: Id. SZIKLAY EDE, 1848—49-ben Gömörmegye tiszti ügyésze, utóbb főszolgabirája, több nagy uradalom volt igazgatója és ügyésze, a rozsnyói ev. egyháznak és főgimnáziumnak számos éven felügyelője, 88 esztendős korában Torna-Almáson. — NYULASSY ANTAL, a Szent Móriczról nevezett bakonybéli Benedek-rend tagja, aranymisés pap és bakonybéli perjel 80 éves korában. — STÁHLY GYÖRGY kir. tanácsos, Győrmegye tanfelügyelője, ki előbb Veszprémmegye tanfelügyelője volt, Stáhly Ignácz közegészségi felügyelő fivére, Kaltenleutgebenben, hol üdülést keresett. — RÁCZ LAJOS kir. törvényszéki vizsgálóbiró, kire egy bukott kereskedő rálőtt, s halálosan megsebesítette, Pancsován. — ANKA PÉTER gör. kel. főesperes és szentszéki ülnök, életének 77-ik évében Temesvárott. — Mernyei MOLNÁR KÁLMÁN ny. honvédalezredes, 61 éves korában Pécsett. — Dr. MANGIN KÁROLY Zalamegye nyug. tiszti főorvosa, 60 éves, Zala-Egerszegen. — BRNICS DRAGUTIN, Szerémmegye alispánja, Rumán. — KUKÁNYI ALAJOS, 48-as honvédszázados, földbirtokos, 84 éves, Félegyházán. — MÁRVÁNYI JAKAB, 48-as honvédfőhadnagy, 73 éves, Ungvárott. — GVOSGYÁK GÁBOR, 48-as honvédfőhadnagy, 77 éves, Bács-Kulán.

HORVÁTH ERNŐNÉ, szül. Beksics Lujza, Horváth Ernő sáski ügyvéd neje, Beksics Gusztáv képviselőnek és a «Magyar Nemzet» főszerkesztőjének nővére, Sásdon. — Özv. jagocsi PÉTERFFY JÓZSEFNÉ, 68 éves, Mártonhegyen. Özvegye volt Péterffy József miniszteri biztosnak, ki tizenkét évvel ezelőtt szerencsétlenül járt a budai gőzsiklón, Péterffy Zoltán ipari felügyelő pedig édes anyját gyászolja halálában. — Özv. SCHMIDT ADÁMNÉ, szül. assakürti Práznovszky Laura, Schmidt Sándor dr. műegyetemi tanár édes anyja, 72 éves, Szegeden. — Nagy-palugyai özv. PLATTHY GYÖRGYNÉ, szül. Beniczky Liboria, életének 78-ik évében, Budapesten. — BAYER KAROLINA, volt nevelőintézet-tulajdonos, Budapesten, 71 éves korában. — Özv. bothfalusi BOTH MIKLÓSNÉ, szül. kassai Raisz Kornélia, 82. évében, Kassán.

SAKKJÁTÉK.

2187. számu feladvány. Nemo O.-tól.

SÖTÉT.

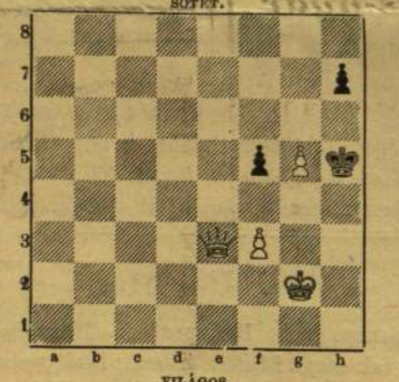

VILÁGOS.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

A 2172. sz. feladvány megfejtése Fothergill P. G. L.-től.

Világos. *Sötét.*
1. Vd4—c4 ... Kf3—e3 (a)
2. Hf4—g2 † ... Ke3—f3
3. Vc4—c5 mat.

a. *Világos.* *Sötét.*
1. ... ... g6—g5 (b)
2. Vc4—d3 † ... Kf3—f4:
3. Fe1—g3 mat.

b. *Világos.* *Sötét.*
1. ... ... g4—g3
2. Vc4—e2 † ... Kf3—f4:
3. Fe1—d2 mat.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Csomonyán:* Németh Péter. — *Lipótvártt:* Hoffbauer A. — Demeter József. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Bakonyszentlászlón:* Szabó János. — *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői üzenetek.

Kassa, H. E. S. New-Yorkban nem azért építenek 30—35 emeletes házakat, mintha nagyon szeretnének 100 méternyi magasságban lakni, hanem mivel a telkek ára túlságosan megdrágult. Igy például egy 100 négyszögméternyi terület ára másfél millió koronára megy. Ilyformán a ház építésénél azon kell lenni, hogy a terület ára legalább részben megkerüljön, a mi csak úgy lehetséges, ha 12—15 emeletes házakat építenek. Az ilyen magas házakban majdnem kizárólag irodák, üzleti helyiségek vannak. Ezekbe az emberek lifteken, vagyis emelőgépen mennek föl. Legújabban New-Yorkban egy 16 emeletes ház három hónap alatt készült el. Az építés két és fél millió koronányi nagy összegbe került. A ház külső alakjára nézve nem szép, sőt izléstelennek mondható, de miután a befektetett tőke 6—7 százalékát behozza, külsejével a tulajdonos édes keveset törődik.

Csákvár, S. V. Perzsia hadereje béke idején 54—60 ezer ember, háború esetére pedig 150 ezer embert mozgósíthat. Pénzügyei elég kedvezők, mert 16 millió forint évi bevétel mellett az államadósság alig hat millió forint. A kivitel főtárgyai mákony, igazgyöngyök, rizs, szőnyegek, dohány és gyapot. Az uralkodó-család nagyszámú tagjainak eltartása a saht illeti, kinek magánvagyonát — a mesés értékű kincstár nélkül — vagy ezer millió forintra becsülik.

Eperjes, K. A. Magyarországban a hivatalos kimutatás szerint mintegy 60 millió gyümölcsfa van, melynek fele szilvafa. Ez azonban aránylag még igen kevés a nyugati gyümölcstermelő államok faállományához képest.

Az utolsó tavasz. Közlésre ezt választottuk, mely sokkal szebb a másik kettőnél. A «Gyémánt regéje» szerintünk homályosnak ugyan nem mondható, de kissé túlterhelt, nehézkes, nem olyan, hogy a nagyközönség élvezni tudná. Az emlitett irodalmi tekintély valószinűleg erre czélzott.

A kőfejtő. A közlendők közé soroztuk.

A menyasszony. Van benne balladai hang, csakhogy az egész mese valószínűtlen, erőltetett. Ha Pista juhász meg akarja szöktetni a menyasszonyt, bizonyosan nem kiabálja folyvást a lakodalomban, hogy «Enyém a menyasszony!»; mire szöktetésre kerülne a sor, már rég kidobnák.

Csendes, néma ódon falak közt. Rövid kis vers, mégis el van nyújtva; mert tartalma oly csekély, hogy még ezt a néhány strófát sem tölti be.

Nem közölhetők: *Pausanias sirján.* Vannak benne hangzatos, erőteljes sorok, de még több a bágyadt, színtelen. — *Ének a jövőről.* Iszonyún el van nyújtva, noha tele virágos szavakkal, mégis száraz, lapos, alantjáró.

KÉPTALÁNY.

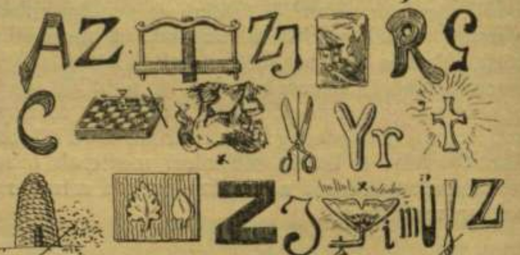

A «Vasárnapi Ujság» folyó évi 37-ik számában közölt képtalány megfejtése: *A restség kinyitja az ajtót, s belép az unalom.*

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Gummiáruk, betegápolási czikkek *sérvkötők (övszerek* F. Berguerand párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők *Polgár Sándor* egyetemi kötszerésznél, Bpest, Erzsébet-körut 50. 8522

Alapittatott 1865-ben.
A legjobb bel- és külföldi
zongorák, pianinók és harmoniumok
legolcsóbban kaphatók
Heckenast Gusztáv
zongoratermében
Budapest, IV. Gizella-tér 2.
(Váczi-utcza sarkán).
Ehrbar udvari zongoragyár **Schiedmayer és fiai** stuttgarti udvari zongoragyár magyarországi egyedüli képviselete. Valódi amerikai harmoniumok. 8466
Nagy kölcsönző-intézet. **Árjegyzék ingyen.**

Védjegy
Vese, húgyhólyag, húgydara és köszvény-bántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által
a Lithion-forrás
Salvator
kitünő sikerrel rendelve lesz. 8633
Húgyhajtó hatású!
Kellemes izű! **Könnyen emészthető!**
Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön Részv.-társ.
Befizetett részvénytőke: 10.000,000 korona. 8544
Központi irdája és váltóüzlete: **Budapest, VI. kerület, Andrássy-ut 5.**
Fiók: IV., Koronaherczeg-utcza 11. szám. Zálogház fiókok: **IV., Károly-körut 18., VII., Király-utcza 57., VIII., József-körut 2., IV., Zsibárus-utcza,** a főpostával szemben. Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztárjegyek ellenében **4%-os kamatozással,** valamint folyószámlán (chekszámlán). — (A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti.) **Megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását** a legelőnyösebb feltételek mellett.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherczeg udvari szállitója.
Gyár és iroda: **Budapest, VII., ker., Garay-utcza 10.**
Központi viz-, lég- és gőzfütések, légszesz- és vizvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyuk, vizerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készittetnek. 8346

CLICHÉKET készit a legfinomabb kivitelben 8684
WOTTITZ MANFRED
Budapest, Király-utcza 30. — Telefon 18—99.

HOHENBERG FERENCZ
VI., Nagymező-utcza 46. — Telefon 15—70.
Egyenruházati czikkek és felszerelések, mindennemü arany- és ezüst-zsinor, paszomány, butorpaszomány és kézimunka hímzésekhez rojt, bojt, zsinor stb. gyára.
Temetkezési intézetek teljes berendezése.

Magyar szabad.
doboz-, papiráru- és fémkapocs-gyár
DAVID KÁROLY és FIA
Budapesten, I. kerület, Mészáros-utcza 38. szám.
TELEFON 91—48.
Mindennemü fémkapocscsal kötött dobozáruk gyártása. A gyár díszdobozokat, géplevélboritékokat, csipkepapirokat, gyászjelentéslapokat, névjegy- és fénykép-kartonokat készit. Czukrászok számára egybehajtható dobozok, tányérok, tálczák, stb. Ing-, zsebkendő-, gyógyszerészi szappan-, keztyü-, kalap-, czukorka-, illatszer- stb. dobozok, szivarka- és szivartárczák. Napi gyártás 150,000 doboz, Magyar, osztrák és külföldi szabadalmak. 8846

CRÊME
DE FANCHON
a 3 sziv védjegygyel
Rögtön finomitó és szépitő arckrém. Legjobb a világon! Ártalmatlan! Zsirtalan!
Kis tégely 1 K. Nagy tégely 2 K.
Főraktár:
„URSITS" gyógyszertár.
Budapest, Rákóczy-tér 11.
Vidékre 20 fillér többlet beküldése után franko.
8686

A ki **Epilepsiában** (eskór-, görcsök- és más ideges állapotokban) szenved, kérjen arról szóló füzeteket. Kivánatra ingyen és bérmentve megküldi a *Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.*

Csak urak
kapnak: 2 gyüjtemény (120 db) **rendkivül érdekes pillanatfelvételt** és egy **szenzácziós ujmódi gyüjteményt,** mely tartalmaz **16 szines képet,** természethű felvételeket kabinetformában. Ez a 3 gyüjtemény előre fizetve csak 2 korona (levélbélyegekben is). Utánvét 60 fillérrel több. Szétküldi bérmentve és discretio mellett **Kann Ignácz Bécs, II. Obere Donaustrasse 7.**

Szállitási hirdetmény.

A polai cs. és kir. tengerészeti hadiszertár 1901. évi anyagszükségletének biztositására, és pedig az V. osztályt (faolaj) illetőleg 1900. évi deczember hó 5-én, a többi alant felsorolt osztályokat illetőleg 1900. évi október hó 12-én, mindenkor délutáni 4 órakor a lepecsételve beérkezett ajánlatok fölött a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál pályázati versenytárgyalás fog tartatni.

1. A szállitandó anyagok következő osztályokba vannak osztva, ezeknek egynéhánya pedig csoportokba:

II. oszt. **Lobogók,**
IV. « **Bőráruk,**
V. « **Faolaj,**
VI. « **Lenolaj,**
VIII. « **Szürke mosószappan, faggyugyertyák és stearingyertyák,**
XI. « **Ecsetek,**
XIV. « **Tárcsaréz, rudacsok, sodrony, bádog és szögek vörösrézből,**
XVa. « **Vörösréz csövek,**
XVb. « **Csövek pénzötvényből,**
XVI. « **Rudacsok, surlóbádog, boritóbádog, foglalatzögek pénzötvényből,**
XVIII. oszt. **Sárgaréz rudacsok, rudak, bádog és sodrony,**
XXIV. « **Vékony kötélnemüek és kötélgyártmányok kenderből,**
XXV. « **Kábelszerüen készitett kötélnemüek,**
XXVI. « **Spárga kátrányozatlan kenderből,**
XXVII. « **Pokróczok (takarók),**
XXX. « **Hajlitható aczélsodrony és szabadalm. aczélsodrony-alattságok.**

2. Minden ajánlattevőnek szabadságában áll ajánlatot csak egy osztályra vagy különválasztott ajánlatot több osztályra vagy egyes csoportokra beadni.

3. A közelebbi részletes és általános szerződési feltételek, ugymint a szállitandó tárgyakról szóló jegyzékek és ajánlati minták a következő helyeken betekinthetők, illetve megszerezhetők:

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium tengerészeti osztályának irodaigazgatóságánál Bécsben; a cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnokságánál Polában és a haditengerészeti parancsnokságnál Triesztben; a kereskedelmi és iparkamaránál Bécsben, Budapesten, Prágában, Pilsenben, Brünnben, Gráczban, Laibachban, Klagenfurtban, Triesztben, Zárában, Zágrábban, Fiuméban, Debreczenben, Kolozsvárott, Brassóban, Pécsett, Szegeden és Pozsonyban; továbbá Villachban a városi tanácsnál; a faolaj-szállitást illetőleg Pola, Capo d'Istria, Pirano, Parenzo, Rovigno, Spalato, Ragusa, Cattaro és Castelnuovo városok tanácsánál, illetve községhivatalánál is.

Szóbeli fölvilágositást a fentebb emlitett cs. és kir. tengerészeti hatóságok nyujtanak. 8836

Pola, 1900 szeptember hóban.

A cs. és kir. tengerészeti hadiszertár parancsnoksága.

Magy. kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága az 1901. évi január hó 1-től 1904. év végéig szükséges vasalt erdélyi *taligák* szállitására nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen taligák szállitására a magy. kir. államvasutaknál érvényben levő 122,291/96. számu általános és a 116,242/92. számu különleges szállitási feltételek, rajzok és minták mérvadók és kötelezők.

Az emlitett feltételek, szabványrajzok és határozmányok, valamint az ajánlati ürlapok *az igazgatóság anyag és leltárbeszerzési* (AIII.) *szakosztályánál, Budapest, Andrássy-ut 73. szám, II. emelet 43. ajtó, a minta pedig a budapest-józsefvárosi állomáson levő központi szertárban,* a pályázati határidőig naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők, különben pedig a feltételek és rajzok az igazgatóság nyomtatvány-, illetve tervtárából, a megszabott árak lefizetése mellett; a pályázati részletes feltételek és az ajánlati ürlap 1—1 példánya pedig az igazgatóság anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál dijtalanul megszerezhetők.

A pályázati felhivás teljes szövege és az ajánlati ürlap ezenkivül valamennyi vidéken székelő üzletvezetőségnél is megtekinthetők.

Minden ajánlattevőről feltételeztetik, hogy a pályázati és szállitási feltételeket, szabványrajzokat és mintákat jól ismeri és kötelezőknek elfogadja.

Az ajánlat kizárólag e czélra készült és az igazgatóság anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál 1—1 példányban *ingyen kapható ürlapon* állitandó ki. — Ugyanott megtudhatók a szállitásra vonatkozó közelebbi módozatok is.

A lepecsételt, aláirt és kellő bélyeggel ellátott ajánlatok «a magyar kir. államvasutak igazgatóságának anyag- és leltárbeszerzési (AIII.) szakosztályához czimezve, legkésőbb *1900. évi október 25-én délelőtt 12 óráig* beküldendők, illetve ott átadandók és ezek boritékára világosan rávezetendő: «*Ajánlat 133,900/900. számhoz taligák szállitására.*»

Az ajánlott tárgyak értékének 5%-a készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban bánatpénzképen *legkésőbb 1900. évi október hó 24-én déli 12 óráig* a magyar kir. államvasutak főpénztáránál leteendő.

Nyertes szállitó ezen bánatpénzt 10% óvadékra tartozik kiegésziteni.

A bánatpénz letétele az ajánlatban ugyan felemlitendő, *a letett bánatpénzről szóló letéti jegy azonban nem csatolandó az ajánlathoz.*

Budapest, 1900. évi szeptember hóban.

Az igazgatóság.

Szépség és egészség.
Étvágytalanság és Gyomorgyengeség
gyógyitására **ezrek mennek Karlsbadba** holott ezt a czélt otthon is elérhetik
Rozsnay M.
PEPSINBORA
használata által, mely az emésztést elősegiti és a gyomrot rövid idön tökéletesen helyreállitja.
Egy üveg ára 2 kr. 40 fill., 6 üveg franco küldve 12 kor. 12 fill.
Váltóláz és hideglelés ellen
legbiztosabb és legkellemesebb szer, különösen gyermekeknél, kik a keserü chinint máskép bevenni nem tudják a **Rozsnyai M.-féle**
Chininczukorka és Chinincsokoládé
melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók nagy gyülése 1869-ben *Fiuméban pálya díjjal koszoruzott. Értéktelen hamisitásoktól óvakodjunk.* Mindenki csak a *Rozsnyay M.-féle pályakoszoruzott* készitményt kérje és fogadja el, melynek minden egyes csomagoló papirosán *Rozsnyay Mátyás névaláirása* olvasható. 8400
A t. cz. közönség szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készitményeink törvényesen bejegyzett védjegygyel vannak ellátva, mely az aradi szabadságszobrot ábrázolja.
Kapható; ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszertárában Arad, Szabadság-tér.
Budapesten: Török József és dr. Egger Leo «Nádor» gyógyszertáraiban, valamint minden magyarországi gyógyszertárban.

1900. párisi nemzetközi kiállitás jury tag.
Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.
gazdasági gépgyára MOSONBAN.
Ajánlja a jelenlegi idényre:
Rostáit, magtárszelelőit és konkolyválasztókat. — Uj! «Diadal» rosta és Kayser-féle centrifugalis gabonaosztályozó. 8790
Hirneves sorvetőit: **„HUNGÁRIA DRILL"** merítő rendszer, **„MOSONI DRILL"** toló-vető rendszer, **„JUBILEUM DRILL"** kis gazdának.
Legjobb Sack-rendszerü ekéit, egyes, kettős és hármas ekéit, a hires és rendkivül kedvelt **Laacke** féle **boronáit, rétre és szántóföldre és hengereit.**
A szüreti idényre: borsajtóit különböző nagyságban és szőlőzuzóit legjobb minőségben.
Főraktár: BUDAPEST, VI., Váczi-körut 57/a.

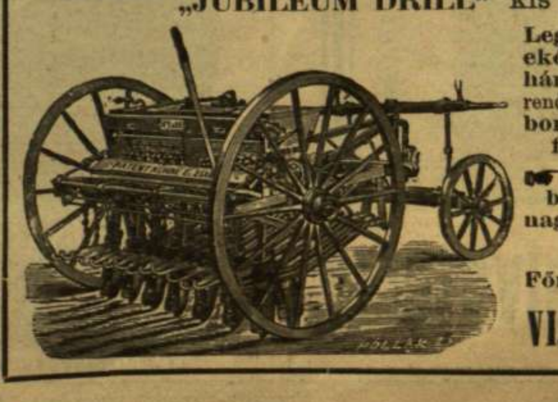

Kozmetika, vagyis a szépség egészségtana. Utmutatás bármilyen szépséghiba (foltok, anyajegyek, arczszőrök, kiütések, kinövések) alapos és ártalmatlan elmulasztására, az arcznak és hajnak észszerü ápolására. A könyv ára egy korona (beküldhető bélyegekben is, portó külön). Kapható a szerzőnél, dr Jutassy József orvosnál, Budapest, Kecskeméti-utcza 6. 8772

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban Budapesten, IV., Egyetem-uteza 4.

Mariska-crême

a női szépség emelésére és fentartására teljesen ártalmatlan készitmény. **Szeplő, májfolt, himlőhely, pörsenés, pattanás, sárga arczszin, arczvörösség** bámulatos gyorsasággal elmulik, a legdurvább bőr is frissé, fiatalossá, bájossá válik. Kisimitja a ránczokat és himlőhelyeket, még korosabb egyéneknek is üde, bájos arczszint kölcsönöz.

Egy tégely ára 1 korona 50 fillér.

Valódi

Capczin-kenőcs

rheuma, köszvény, ideges főfájás, hülés, idegbajok és mindennemü csontbántalmak ellen kitünő hatásunak bizonyult szer. Számos elismerő és hálairat közül:

A kitünő hatásu «Capcin» kenőcs alkalmazása által ugy nálam, mint ismerőseimnél, kiknek e csodaszert ajánlottam, az idült és uj keletkezésü rheumatikus fájdalmak néhányszori bedörzsölés után teljesen elmultak.
Budapest, 1895 szeptember 30-án.
Hollán Ernőné.

Próbatégely 1 kor., egy nagy tégely 2 kor.

Kapható a készitőnél

SZABADY JÁNOS gyógyszerésznél
VII., Damjanich-utcza 2/B. 8572

WOTTITZ VILMOS PHOTO CINKOGRAFIAI MÜINTÉZETE
BUDAPEST IV. KOSSUTH LAJOS-UTCA

Fényképfelvételek.

«A világ legjobb sámfája» Párja frt 1·50

Földváry Imre

férfidivat és fehérnemü raktárában

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 11. és VIII., Kerepesi-út 9.

Férfi ingek, Jäger-áruk, vadász és sport-czikkek, keztyük és nyakkendők dus választékban kaphatók.

CSÁSZÁRFÜRDŐ.
BUDAPESTEN. 8696

Fürdő — a nagyszerü uszodák is — kizárólag kénes hő- és langyos ásványvizekkel vannak táplálva, melyeknek természetes hőmérséke 27° C. és 65·5° C. közt váltakozik.
Gőzfürdője a maga nemében páratlan. *Iszapfürdői, teljes átalakitás következtében, a legmodernebb iszapfürdők.*

Megay Boheme tortája

a legjobb; torta jóságával az idei brüsszeli kiállitáson az első dijat nyerte. Megay Róbert czukrász Miskolczon 1. sz., 2 K 50 f. vetele után küld önnek egygyet bérmentesen. Budapesten Szenes Ede es Seidl József cs. és kir. udvari szállitó uraknál, a vidéken minden legelőkelőbb csemege üzletben kapható. Miután utánozzák a tortát, kérem csakis a Megay Róbert névvel ellátott dobozokban csomagolt tortát elfogadni. Ugyanott egy kitünő Szulamit-torta 2 korona.

Telefon 18—99.

Angol sportjátékok,

valamint **saját készitményü** **torna-eszközök, függőágyak,** mindennemü **hálók, zsákok, ponyvák, zsinegek** és **gazdasági kötéláruk** legujabb árjegyzékét kivánatra bérmentve küldi:

SEFFER ANTAL 8713
Budapesten, IV., Károly-u. 1., boltsz. 12.

8551

Legjobb és leghirnevesebb pipere hölgypor: a La **VELOUTINE** 6959
Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

NŐK KÖNYVE

IRTA

Dr. SIKOR JÓZSEF

I. A nők előnyei. — II. Házasodjunk! — III. A feleség.

Ára kötve 2 K 40 f.

Hölgyeknek nélkülözhetetlen. A női szépség elérésére, tökéletesitésére és fentartására legkitünőbb és legbiztosabb a **Csodás gyors hatásu.**

MARGIT-CRÊME,

mely vegytiszta és teljesen ártalmatlan. Ezen világhirü arczkenőcs pár nap alatt eltávolit szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (Mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimitja a ránczokat, redőket, himlőhelyeket és az arczot fehérré, simává és üdévé varázsolja. Sem higanyt, sem ólmot, sem más ártalmas anyagot nem tartalmaz. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor., **Margit hölgypor** 1 kor. 20 fill., **Margit szappan** 70 fill., **Margit fogpép** (Zahnpasta) 1 kor., **Margit arczviz** 1 kor. Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a késztő: 8706

FÖLDES KELEMEN gyógysz. Arad.

Törv. védve. Kapható minden gyógyszertárban. Főraktárak Budapesten: Török József és Dr. Egger Leó «Nádor» gyógysz. **Legjobb szépitőszer.**

CHINA-BOR SERRAVALLO, VASSAL

gyengék, vérszegények és lábbadozók számára.

Kitünő iz.

Legjobban ajánlva es alkalmazva a következő tanárok által: dr. Braun, Drasche, Krafft-Ebing, Monti, Mosetig Neusser, Schauta, Weinlechner stb. 1000-nél több elismerőlevél. **Arak: ½ literes üveg frt 1.20, 1 literes üveg frt 2.20. Kapható minden gyógyszertárban.** 8542

Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

Felülmulhatatlan!

Legjobb, legbiztosabb teljesen ártalmatlan a Mármarosi Liliom-arczkenőcs ára kis tégely 1 K., nagy tégely 2 K. Mármarosi Liliom-créme kis tégely 2 K., nagy 4 K. Mármarosi Liliom-tej 1 üveg 2 K. Mármarosi Liliom-tejszappan 1 drb 80 fill., 3 d b 2 K. 20 fill. Rövid használat után elmulasztja a szeplőt, májfoltot apró kiütéseket és az arcznak üde hófehér szint és bársonypuhaságot kölcsönöz. Telendy-féle salicil sósborszesz legnélkülözhetetlenebb háziszer, belsőleg gyomorfajás, étvágytalanság ellen, külsőleg rheuma, csont, szaggatás, fog és fejfájás ellen, kis üveg 1 K. nagy üveg 2 K. Telendy-féle köszvényszesz 1 üveg 1 K. 20 fill. Kapható a készitőnél

LORBEER VILMOS-nál

M.-Sziget szerecsen-gyógyszertár főtér 6.

Budapesten Török József és Dr. Egger Leonál.

KÉZIMUNKÁK

himző-anyagok és himző-szövetek rendkivüli nagy választékban, szabott, gyári árakon kaphatók

BÉRCZI D. SÁNDOR

kézimunka-nagyiparosnál,

Budapest, Király-u. 4.

Képes árjegyzékemet 1725 eredeti kézimunkarajzzal kivánatra bérmentve küldöm.

Ujdonság! Himzett selyem levelezőlapok 25 és 35 kr **Point-Lace** munkák és az ahhoz tartozó összes anyagok rendkivül nagy választékban vannak raktáron.

Mintákkal szivesen szolgálok.

Nemi bajoknak elkülönitett osztályok.

Ideg-, gyomor-, és női bajok.

Reuma, köszvény, hurut.

Sok évi tapasztalatunk igazolja, hogy

Dr. Palócz v. kórházi orvos, k. egészségtani tanár

gyógymódjával

Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.

még idült (krónikus) betegségekben szenvedők is **biztos gyógyulást** érnek el. Tiz (10) nagy gyógyterem. Gyógykezelés egész napon át. Levélre kimeritő válasz. **Rendelés: d. e. 10—12-ig és d. u. 3—5-ig.** Ugyanott kapható és megrendelhető **«Népszerü orvosi tanácsadó»** II. kiadás. Irta: **Dr. Palócz.** Ára 3 korona.

Vértisztitó- és soványitó-kúrák.

8719

40. SZÁM. 1900. BUDAPEST, OKTÓBER 7. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre — 12 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre — 8 » | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre — 5 » | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

LEININGEN LEVELEI ÉS NAPLÓJA.

Gróf Leiningen Károly honvédtábornok előkelő helyet foglalt el az 1848/49-iki szabadságharcz hősei és vértanúi sorában. Rettenthetetlen bátorsága és vezéri tehetsége ép úgy megragadták a képzeletet, mint férfias szépsége, fejedelmi származása és boldog családi élete. Németországnak ősi voltukra büszke, régi dinaszta-családai közt is előkelő helyet foglal el a leiningeni grófok háza, melynek egyik ága fejedelmi czímet is nyert 1779-ben. Oklevélileg már ezer évnél jóval régebben (783-ban) előfordúl a család egyik ősének, *Emico* főúrnak a neve, a ki a «Marca Leininga» ura volt. Az idők folytán sok ágra szakadozott nemzetséget gazdaságban és hatalomban később sok újabb család túlszárnyalta, de tekintélyük állandóan nagy volt úgy, hogy uralkodóházak is keresték rokonságukat.

Leiningen Károlyt, ki Fridrik nevű atyjának hetedik gyermeke volt (szül. 1819 április 11. Ilbenstadtban, Hessen-herczegségben), Viktor és Lajos testvéreivel együtt a katonai pályára nevelték s egyik nagybátyjuk sürgetésére, ki osztrák törzstiszt volt, mindhárman osztrák katonai szolgálatba léptek. Károly a 31-ik gyalog-ezred tisztikarának tagja lett, s ezredével huzamosan tartózkodván az Alföldön, megismerkedett Sissány Elizzel, Török-Becse egyik birtokosának nagy műveltségű leányával, kit aztán 1844 májusában, mint még főhadnagy, nőül is vett. E házasság életének egész sorsát eldöntötte. Neje annyira megnyerte a magyarságnak, hogy azon túl teljesen azonosította magát a magyar haza és nemzet ügyével. Különös érdeket kölcsönzött személyének, hogy idegen származású létére szivvel-lélekkel harczolt szabadságunkért, mint félelem és gáncs nélküli lovag. Naplói és levelei, melyek most látnak napvilágot, ezen tulajdonságai mellett arról is tanuságot tesznek, hogy a bátor katona nagy műveltségű férfiú, első rangú irói tehetség volt.

Az egész könyv, komolysága, néha megrendítő tartalma mellett is oly vonzó és érdekes, mint egy regény. Közelről látjuk nemcsak Leiningent magát, hanem azon benső viszonyt is, mely őt imádott nejéhez fűzte. Elkisérjük őt a csatatérre, hol vele együtt bámuljuk a honvédek hősiességét; el a tanácskozásba, hol a forradalom vezetői sorban megjelennek előttünk. Megjelenik a magyar nép is, annak a szabadságért való lelkesedése, önfeláldozása, melynek Csongrádon, Egerben, Gyöngyösön, Hatvanban történt szép nyilvánúlásait Leiningen mesteri kézzel rajzolja. Leiningen igazi párt-

Barabás Miklós 1841. évi aquarell festménye.
GRÓF LEININGEN KÁROLYNÉ.

Barabás Miklós 1844. évi aquarell festménye.
GRÓF LEININGEN KÁROLY.
(A honvéd-tábornoki egyenruha későbbi átfestés.)